

2 ПРИРУЧНИК ЗА РАД КОНТРОЛОРА ИЗБОРНИХ РЕЗУЛТАТА - ЛОКАЛНИ ИЗБОРИ У БИХ 2024. -

BOSNA I HERCEGOVINA
CENTRALNA IZBORNA KOMISIJA
SREDIŠNJE IZBORNO POVJERENSTVO

БОСНА И ХЕРЦЕГОВИНА
ЦЕНТРАЛНА ИЗБОРНА КОМИСИЈА

ПРИРУЧНИК
за рад контролора изборних резултата -
Локални избори у БиХ 2024. --

Сарајево, јун 2024.

ПРИРУЧНИК за рад контролора изборних резултата – Локални избори у БиХ 2024.

Издавач: Централна изборна комисија Босне и Херцеговине, Данијела Озме бр. 7, 71000 Сарајево,
тел.: 033 / 251 300, факс: 033 / 251 329, имејл: info@izbori.ba, веб страница: www.izbori.ba.

За издавача: Др Ирена Хациабдић, предсједница

Приручник припремио: Др Суад Арнаутовић, члан

Сарадник на припреми публикације: Вељко Петровић, координатор за рад са изборним
комисијама

ДТП: Дејан Ђурић, графички дизајнер

CIP - Katalogizacija u publikaciji
Nacionalna i univerzitetska biblioteka
Bosne i Hercegovine, Sarajevo

342.846(497.6)"2024"(035)

PRIRUČNIK za rad kontrolora izbornih rezultata : lokalni izbori u BiH 2024. / [priručnik pripremio
Suad Arnautović]. - Sarajevo : Centralna izborna komisija Bosne i Hercegovine, 2024. - 50 str. : ilustr. ;
30 cm

Ćir. - Tekst na srp. jeziku. - Kratki životopis autora: str. [53]. - Bibliografija: str. 48.

ISBN 978-9958-555-98-5

COBISS.BH-ID 60926982

На основу закључка Централне изборне комисије Босне и Херцеговине, број: 06-1-07-1-1169/24 од 18.07.2024. године, овај приручник је одобрен за коришћење изборној администрацији Босне и Херцеговине.

“Сви изрази писани у једном роду односе се без дискриминације на оба пола.”

Приручник се дистрибуира бесплатно!

САДРЖАЈ

ПОГЛАВЉЕ 1 – УНОС И КОНТРОЛА ИЗБОРНИХ РЕЗУЛТАТА У ОСНОВНОЈ ИЗБОРНОЈ ЈЕДИНИЦИ У БИХ.....	10
УВОДНЕ НАПОМЕНЕ	10
НАДЛЕЖНОСТИ КОНТРОЛОРА ИЗБОРНИХ РЕЗУЛТАТА.....	10
РЕФЕРЕНТ ЗА УНОС ИЗБОРНИХ РЕЗУЛТАТА	11
СУПЕРВИЗОР ИЗБОРНИХ РЕЗУЛТАТА	20
КОНТРОЛОР ИЗБОРНИХ РЕЗУЛТАТА.....	24
КРАТКИ ПОДСЈЕТНИК РАДЊИ И ОБАВЕЗА	29
ПОГЛАВЉЕ 2 - ОГЛЕДНИ ПРИМЈЕРИ РЈЕШАВАЊА ВАЛИДАЦИЈСКИХ ГРЕШАКА КОНТРОЛОРА ИЗБОРНИХ РЕЗУЛТАТА У ОСНОВНОЈ ИЗБОРНОЈ ЈЕДИНИЦИ У БИХ.....	30
ПОГЛАВЉЕ 3 – УНОС ИЗБОРНИХ РЕЗУЛТАТА У ГЛАВНОМ ЦЕНТРУ ЗА БРОЈАЊЕ И КОНТРОЛА ИЗБОРНИХ РЕЗУЛТАТА У ЦЕНТРАЛНОЈ ИЗБОРНОЈ КОМИСИЈИ БИХ.....	42
УНОС ИЗБОРНИХ РЕЗУЛТАТА У ГЛАВНОМ ЦЕНТРУ ЗА БРОЈАЊЕ	42
КОНТРОЛА ИЗБОРНИХ РЕЗУЛТАТА У ЦЕНТРАЛНОЈ ИЗБОРНОЈ КОМИСИЈИ БИХ.....	43
ПРИЛОЗИ.....	44

Ријеч председнице Централне изборне комисије БиХ

Поштовани контролори,

Приручник за рад контролора изборних резултата у Босни и Херцеговини има за циљ помоћи контролорима изборних резултата у општинским и градским изборним комисијама, као и контролорима у Главном центру за бројање.

У Босни и Херцеговини је уведена процедура расписивања јавног огласа за попуњавање позиција контролора изборних резултата у изборним комисијама основних изборних јединица и контролори се именују на дужи период, за више изборних циклуса.

Централна изборна комисија Босне и Херцеговине врши њихову сертификацију и води евиденцију свих контролора.

У складу са Одлуком о дјелокругу примјене пилот пројеката Централне изборне комисије Босне и Херцеговине „Локални избори 2024.године“, на дан одржавања избора 2024. године, Централна изборна комисија Босне и Херцеговине ће провести пилот пројекте међу којима је и Пилот пројекат 2- Оптички скенери и аутоматско пребројавање гласачких листића. Ова чињеница ће отворити низ питања о новој улози контролора изборних резултата, што ће бити изазов за Централну изборну комисију Босне и Херцеговине у смислу нормативно правне улоге контролора изборних резултата у новим условима, наручито када се скенирање и аутоматско пребројавање гласачких листића примјени у цијелој Босни и Херцеговини.

Осим тога се врши континуирана обука, уз примјену јединственог наставног плана и програма. Овај Приручник је намијењен свим контролорима, с надом да ће на једноставан и приступачан начин послужити као подсјетник на све радње које су у обавези спроводити током изборног процеса.

У изради приручника су коришћени ресурси Централне изборне комисије БиХ.

Др Ирена Хаџиабдић

ПРЕДГОВОР

Тачно и поштено бројање гласова на изборима чини незамјењиву улогу у заштити интегритета избора и права сваког бирача да гласа и буде биран на слободним и поштеним изборима. Независно од других, веома важних, кредибилних, незамјењивих дијелова изборног процеса, само једно нетачно пребројавање палих гласова може да уруши цјелокупни интегритет изборног процеса. То даље води смањењу повјерења јавности у изборе и изборну администрацију, те може да изазове одбијање прихватања резултата избора међу учесницима изборног надметања, што може да води до неслућених ситуација, јавних протеста, па чак и до конфликта у неком друштву. Иако се сам процес бројања гласова и њихова табулација разликује у појединостима од државе до државе, тачност, поштење и транспарентност су универзални принципи који карактеришу слободне и поштене изборе.

У Кодексу доброг владања у изборним питањима Европске комисије Савјета Европе за демократију путем закона (Венецијанска комисија) је наведено:

„Бројање гласова треба се спровести на транспарентан начин. Допустиво је да бирачи уписани на бирачком мјесту буду присутни; присуство домаћих и међународних посматрача треба бити одобрено. Овим лицима треба да је допуштено присуство под свим околностима. Мора се сачинити довољан број примјерака записника са бирачког мјеста, тако да га сва наведена лица добију: један примјерак треба одмах ставити на огласну таблу, други се задржава на бирачком мјесту, а трећи се доставља комисији или надлежном органу.“¹

Овај приручник има за циљ повећање транспарентности у раду изборне администрације и кредибилности изборног процеса, а уопштено је представљало огромну празнину у раду изборне администрације и у изборним процесима у БиХ.

Сада је дошао ред да се и најшира јавност детаљније упозна са обимом посла и надлежностима контролора изборних резултата, што би требало да допринесе укупној слици о транспарентности у раду изборне администрације и пријекно потребном изборном интегритету.

Поред тога је приручник, како му и наслов каже, писан с практичним циљем да буде “при руци“ сваком контролору изборних резултата, сваком члану органа за спровођење избора, сваком кандидату, сваком политичком субјекту, сваком новинару..., тј. свима који желе да изврше увид у то ко и како контролише резултате избора добијене на бирачком мјесту у својој основној изборној јединици, односно у Главном центру за бројање.

---

¹ ЕВРОПСКА КОМИСИЈА ЗА ДЕМОКРАТИЈУ ПУТЕМ ЗАКОНА (ВЕНЕЦИЈАНСКА КОМИСИЈА) КОДЕКС ДОБРОГ ВЛАДАЊА У ИЗБОРНИМ ПИТАЊИМА СМЈЕРНИЦЕ И ОБРАЗЛОЖЕЊЕ, усвојени на 52. сједници Венецијанске комисије (Венеција, 18–19. октобар 2002. г.), тач. 46, стр. 24. Извор: [https://www.venice.coe.int/webforms/documents/default.aspx?pdffile=CDL-AD\(2002\)023rev2-cor-bos](https://www.venice.coe.int/webforms/documents/default.aspx?pdffile=CDL-AD(2002)023rev2-cor-bos).

Приручник је писан првенствено с намјером да контролори изборних резултата имају “при руци“ *text book* који ће им помоћи у свакодневном обављању ових веома важних и одговорних јавних послова.

Још једна корисна новина у овом приручнику која ће, надамо се, допринијети бољем информисању и разумијевању задатка контролора изборних резултата јесте “растјеривање магле“ у какофонији појмова контролор изборних резултата, супервизор изборних резултата, референт за унос изборних резултата, центар за правилно обједињавање резултата, који су се користили, односно који се користе у практичном раду на овим пословима и који су стварали појмовну “Бабилошку кулу“ у главама бирача, обичних људи, посматрача избора, представника медија и других особа укључених у изборни процес у БиХ.

У овом приручнику су на једном мјесту скупљени сви битни аспекти надлежности и опсега рада контролора изборних резултата, у складу са позитивним законодавством, тј. подзаконским прописима Централне изборне комисије Босне и Херцеговине. Он ће омогућити да се, с једне стране, на прецизан, концизан, и што је најважније прописан начин, стекне увид у надлежности и функцију контролора изборних резултата, те тако боље разумијемо рад ових особа, а с друге стране помогне контролорима изборних резултата да на законит начин обаве своју веома важну друштвену функцију. У њему су описане и практично приказане функције контролора изборних резултата који чине дио организацијске структуре и надлежности органа за спровођење избора на локалном нивоу (општинске и градске изборне комисије), као и контролора у Главном центру за бројање. У том контексту овај приручник садржи јасан и детаљан опис надлежности и дјелокруга рада контролора изборних резултата, референата за унос изборних резултата и супервизора изборних резултата, те њихове обавезне поступке и радње у односу на Централну изборну комисију БиХ коју реализују путем Јединственог информационог изборног система (ЈИИС).

Сврха овог приручника јесте, такође, помоћи унификацији процеса рада свих контролора изборних резултата у Босни и Херцеговини по јединственој методологији извршења ових послова. У приручнику се даје јединствен опис свих радњи које у складу са законом мора да изврши контролор изборних резултата да би обавио прописане послове и задатке и испунио своју основну функцију. Он ће тако помоћи и новоименованим контролорима изборних резултата који су први пут именовани по основу јавне конкурсне процедуре. Иако се први пут сусрећу са овим пословима, новоименовани контролори изборних резултата ће уз помоћ овог приручника моћи успјешно извршавати све своје послове и задатке, јер су све радње описане концизно и тачно, слиједећи природни и прописани редослијед радњи и задатака потребних сваком контролору изборних резултата да успјешно изврши прописане радне задатке.

Кључно питање интегритета изборног процеса у БиХ јесте да ли усвојене процедуре кореспондирају са општеприхваћеним међународним стандардима и глобалним нормама, како би се тај процес могао да квалификује као “free and fair“, тј. као слободни и поштени, и свим

дијеловима једног изборног циклуса, укључујући предизборни период, изборну кампању, изборни дан и његове посљедице, тј. резултате избора.

С друге стране злоупотребе у изборима, тј. које се на енглеском говорном подручју називају синтагмом “electoral malpractices“, апсолутно поништава све оно што су стандарди слободних и поштених избора. Те злоупотребе могу да буду вршене у свим дијеловима изборног циклуса, од расписивања избора до њиховог потврђивања, а нарочито приликом збрајања и тачног уноса резултата избора. Било која, па чак и ненамјерна грешка или пропуст који може да услиједи било због умора или тренутка непажње, било с изразитом намјером, може да сруши све напоре бројне армије честитих и поштених изборних службеника да сачувају интегритет избора. А једном изгубљено повјерење тешко се враћа. Зато је ово, вјероватно, најосјетљивији посао који један изборни службеник може да обавља.

Најшире схваћени концепт изборног интегритета омогућава нови начин класификације, мјерења и анализирања проблема у квалитети изборног процеса. Да ли у том контексту, контролори изборних резултата могу да допринесу већој квалитети изборног процеса у Босни и Херцеговини? Апсолутно да, као уосталом сви важни дијелови и извршиоци у том процесу.

Након затварања бирачких мјеста и послје дана избора најважнији критеријуми за квалификовање одржаних избора као слободних и поштених јесте, између осталог: (1) службено и експедитивно, тј. што је прије могуће саопштавање резултата избора; (2) непристрасност извјештавања медија о изборним резултатима; (3) прихватање резултата избора од свих учесника у изборном надметању; (4) непристрасно и хитно поступање по изборним жалбама; те (5) увођење на изабране положаје, оних кандидата који су прописно изабрани.

Дакле, слободних поштених избора нема без испуњења ових критеријума, а један од најбитнијих јесте службено и експедитивно саопштење резултата избора, а чега нема без брзог, квалитетног и законитог рада контролора изборних резултата. Један од најважнијих принципа компетитивних избора јесте тачан и поштен процес верификације гласачких листића и бројања гласова. Зато се ни компетитивни избори, а компетитивност је неопходан и незамјењив елемент демократских избора, без испуњења овог принципа не могу да сматрају слободним и поштеним, тј. демократским.

Зато се у сваком политичком систему, па тако и босанскохерцеговачком, поставља питање да ли се предузимају одговарајуће мјере за спречавање изборне преваре, тј. изборне крађе? У већ цитираном документу Венецијанске комисије је наведено:

“До крађе ће тешко доћи уколико чланови бирачког одбора представљају правилну равнотежу политичких ставова, а оцјена да ли су избори били поштени се треба вршити искључиво на основу два главна критеријума: број бирача који су гласали у односу на број гласачких листића у гласачким кутијама. Први критеријум се утврђује на основу броја потписа у бирачком списку. Пошто је људска природа таква каква је (и без икакве намјере

да се изврши крађа), веома је тешко постићи потпуну подударност између двије мјере, и свака додатна мјера контроле као што је означавање контролних купона гласачких листића бројевима или поређења укупног броја гласачких листића у гласачким кутијама и поништених и неискоришћених са бројем гласачких листића достављених бирачком мјесту може пружити одређене индикације, али нико не треба имати илузије да ће се резултати ових различитих мјера подударати перфектно. Ризик у повећању броја мјера које се користе лежи у томе да се разлике у збировима, а коначно и неправилности, неће узимати озбиљно у обзир. Боље је имати строгу контролу над двије мјере него слабу – и тиме неефикасну – контролу над већим бројем промјенљивих.”²

У овом контексту треба нагласити везу између остваривања начела тајности гласа и осигурања интегритета бројања гласова и утврђивања и обједињавања тачних резултата гласања.

Наиме, тајно гласање је један од пет принципа (начела) на којима се темеље слободни и поштени избори (поред општег, универзалног права гласа; директног избора најмање једног дома парламента у бикамералним парламентарним системима; слободног изражавања воље бирача; те једнакости гласа, што подразумева да “глас једног бирача треба да буде једнак гласу другог”). Комплементарно том начелу је и начело интегритета бројања гласова које се огледа кроз два аспекта: (1) да је обезбијеђено да изражена воља бирача буде прихваћена, тј. узета у обзир; те (2) да објављени резултати гласања кореспондирају са укупно датим (палим) гласовима.

Техничка исправност изборног процеса нарочито има утицаја на тијело које је одговорно за организацију и управљање изборима (Electoral Management Body). Зато је изузетно важно да то тијело у свом раду дјелује независно, непристрасно и ефикасно, подразумевајући и рад контролора изборних резултата.

Наш изборни систем предвиђа да се сви гласачки листићи броје одмах на бирачком мјесту, осим ако Централна изборна комисија БиХ утврди да ће се гласачки листићи бројати у једном или више главних центара за бројање. Након што бирачки одбор утврди резултате гласања на бирачком мјесту он одмах, а најкасније 12 часова након затварања бирачког мјеста, доставља надлежној изборној комисији основне изборне јединице записник о раду бирачког одбора (којега потписују сви чланови бирачког одбора), извод из Централног бирачког списка, све гласачке листиће (непотврђене гласачке листиће, важеће гласачке листиће, неважеће гласачке листиће, неискоришћене гласачке листиће и упропаштене гласачке листиће) и све остале посебне обрасце које је прописала Централна изборна комисија БиХ.

Након што добије те резултате, изборна комисија основне изборне јединице утврђује обједињене збирне резултате гласања спроведеног на територији те основне изборне јединице за све органе власти за које су спроведени избори, и о томе саставља записник који се подноси

Централној изборној комисији БиХ у року од 24 сата након затварања бирачких мјеста. У том послу огромна је улога контролора изборних резултата да на тачан, законит и потпун начин утврди обједињене збирне резултате гласања. Након тога, изборна комисија основне изборне јединице је обавезна јавно изложити детаљан табеларни приказ за обједињене збирне резултате гласања по политичким субјектима и кандидатима како би јавност могла да имају увид у њих. Копије обједињених резултата гласања биће уручене акредитованим посматрачима рада изборне комисије основне изборне јединице на њихов захтјев.

Наш изборни систем за избор представничких тијела је систем пропорционалне репрезентације (ПР) са затвореним не блокираним листама (Close, non blocked list). Такав систем омогућава бирачима да означе властите преференције на једној одабраној листи политичког субјекта, највише до три преференције. У таквим системима врши се двоструко бројање, прво бројање за политичке субјекте, а потом бројање за појединачне кандидате на одабраној кандидатској листи.

Под таквим системима процес бројања гласова на бирачким мјестима је дужи него под категоријалним системима јер се морају да преброје не само прве преференције једног политичког субјекта, већ и све наредне преференције које на гласачком листићу означе бирачи, али само ако су означили само до три преференције.

Дистрибуција преференција се врши мануелно и тај посао некада може да одузме знатно вријеме. Послије бројања гласова на бирачким мјестима и објаве резултата, утврђени резултати избора се достављају изборној комисији основне изборне јединице у којој се обједињују пристигли резултати са сваког бирачког мјеста и врши процес обједињавања и утврђивања тачних резултата за цијелу основну изборну јединицу.

Тада је незамјењива улога контролора изборних резултата. Он врши корекције у апликацији за унос изборних резултата математичких неправилности у статистичким подацима на свим бирачким мјестима на којима нису испоштоване све прописане математичке радње, те изборној комисији основне изборне јединице подноси апликацијски генериран извјештај за невалидна бирачка мјеста, посебно у ситуацији када нису исправно наведени подаци о укупном броју гласачких листића у гласачкој кутији и збира укупног броја неважећих гласачких листића и укупног броја важећих гласачких листића.

У том процесу контролори изборних резултата имају незамјењиву улогу. Они морају исконтролисати све пристигле резултате и надzirати рад референата за унос изборних резултата и унос истих у апликацију.

Централна изборна комисија БиХ врши контролу и обједињавање података са свих оригиналних образаца резултата који се утврђују у Главном центру за бројање (то су гласови приспјели поштом, гласови бирача који су гласали непотврђеним гласачким листићима, бирача који су гласали гласачким листићима за гласање у одсутности, бирача који су гласали у дипломатско-конзуларним представништвима, гласови бирача који су везани за домове због старости, болести или инвалидитета, који су затвореници или су везани за установе), док

контролу резултата са редовних бирачких мјеста врши изборна комисија основне изборне јединице.

Послове обједињавања и контроле изборних резултата у Главном центру за бројање врши главни контролор, замјеник главног контролора и контролори за обраду, унос и потврду резултата, које именује Централна изборна комисија БиХ посебном одлуком, док контролу резултата са редовних бирачких мјеста врше контролори изборних резултата које именује изборна комисија основе изборне јединице. Сви ови контролори директно су одговорни Централној изборној комисији БиХ, односно изборној комисији основне изборне јединице.

Контрола достављених изборних резултата обавља се на основу провјера тачности података који се обједињују с образаца за збирне резултате гласања са свих бирачких мјеста и образаца за збирне резултате Главног центра за бројање, и то: поређењем укупног броја потписа из Централног бирачког списка с укупним бројем гласачких листића у гласачким кутијама; у систему већинског гласа, поређењем укупног броја гласова за свакога појединог кандидата и укупног броја неважећих гласачких листића с укупним бројем издатих гласачких листића; у систему пропорционалне репрезентације, поређењем укупног броја гласова за сваки политички субјект и укупног броја неважећих гласачких листића с укупним бројем издатих гласачких листића; и у систему пропорционалне репрезентације, поређењем укупног броја гласова за сваког појединог кандидата унутар једног политичког субјекта с укупним бројем гласова које је освојио тај политички субјект у цјелини.

Ако се утврди да су тачни подаци уписани у погрешна поља на обрасцу, као и да су предсједник и чланови бирачког одбора погрешно сумирали, контролори изборних резултата имају овлаштења да изврше и овјере исправку грешака у апликацији ЈИИС.

Изузетно, на захтјев главног контролора у Главном центру за бројање, Централна изборна комисија БиХ доноси закључак којим се наређује Главном центру за бројање правилно бројање гласова. Главни центар за бројање провјерава и броји важеће, неважеће и неупотребљене гласачке листиће за ниво за који је донесен закључак.

Централна изборна комисија БиХ одмах по доношењу одлуке о објави изборних резултата, детаљан табеларни приказ резултата гласања на нивоу бирачког мјеста по политичким субјектима и кандидатима ставља на увид јавности. Резултати гласања у Главном центру за бројање биће јавно изложени у центру за бројање, како би јавност могла да има увид у њих. Копије резултата гласања биће уручене акредитованим посматрачима рада Главног центра за бројање на њихов захтјев.

И на крају, посљедња фаза у овом дијелу изборног процеса је објава детаљне статистике резултата избора са сваког бирачког мјеста и основне изборне јединице у цјелини за коју се дају обједињени збирни резултати. Тај процес, као дио надлежности и одговорности изборне администрације, није могуће квалитетно урадити без квалитетног, законитог и непристрасног рада контролора изборних резултата.

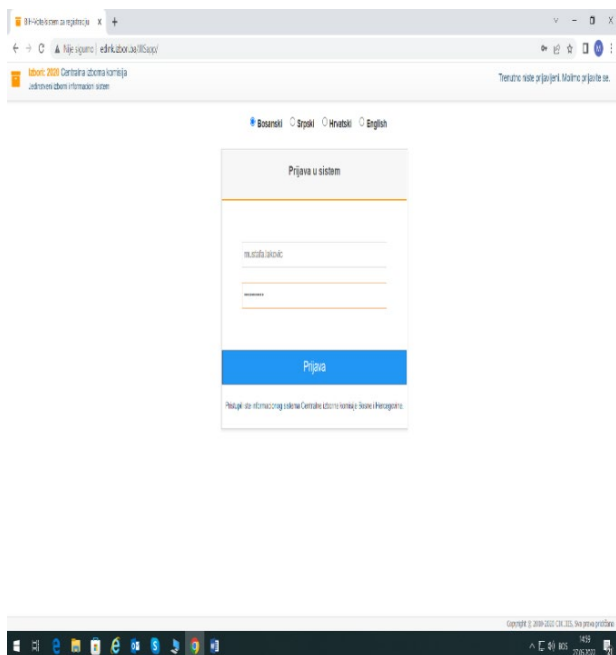
Сарајево, јун 2024. године

Др Суад Арнаутовић

ПОГЛАВЉЕ 1 – Унос и контрола изборних резултата у основној изборној јединици у БиХ

Уводне напомене

Да би корисник приступио Апликацији за унос, обраду и контролу изборних резултата – ЈИИС БиХ – модул за унос и обраду изборних резултата (у даљњем тексту “Апликација”) потребно се улогујети преко почетног прозора за логовање. Поступак је такав да се прво одабере језик на којем се жели користити Апликација, након тога у поље “Username” корисник упише своје “име.презиме”, а у поље “Password” упише јединствену личну лозинку. Администратор апликације приликом администрирања кориснику одређује позицију коју ће корисник обављати. Корисник је обавезан код првог логирања промијенити свој пасворд, с тим што пасворд мора да има минимално 8 карактера, од чега мора да буде

једно велико слово, један број и један специјални знак (нпр.#, \$, %, !).

Контролор изборних резултата, супервизор изборних резултата и референти за унос изборних резултата све своје активности обављају у претходно наведеној Апликацији.

Надлежности контролора изборних резултата

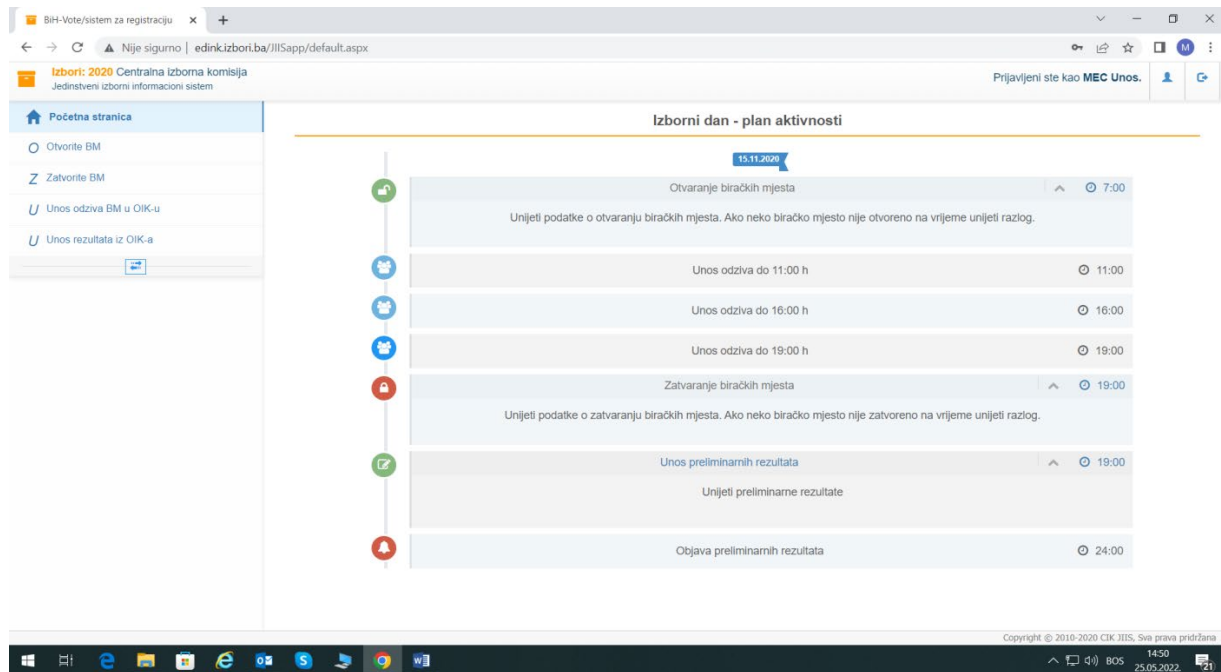
Надлежности контролора изборних резултата су да:

- након стеченог сертификата који издаје Централна изборна комисија БиХ обучава Супервизора изборних резултата и Референте за унос изборних резултата у својој ОИЈ;
- врши корекције у Апликацији за унос, обраду и контролу изборних резултата (ЈИИС БиХ – Модул за унос и обраду изборних резултата) математичких неправилности у статистичким подацима за сва бирачка мјеста на којима нису досљедно проведене све прописане математичке радње тако што:
  - 1) врши поређење броја потписа и броја гласачких листића у гласачкој кутији те коригује тест тачности уколико није исправно утврђен;
  - 2) мијења уписани број потписа, уколико је бирачки одбор умјесто броја потписа уписао податак о броју имена на Изводу из Централног бирачког списка;
  - 3) коригује збир броја неважећих неозначених и неважећих осталих гласачких листића уколико није тачно утврђен;
  - 4) коригује укупан број важећих гласачких листића уколико није исправан и не представља збир свих гласова по кандидатима за већински глас или збир гласова по политичким партијама за систем пропорционалне заступљености;
  - 5) коригује збир укупног броја неважећих гласачких листића и укупног броја важећих гласачких листића уколико није тачно утврђен;
  - 6) коригује у тесту тачности поређење укупног броја гласачких листића у гласачкој кутији и збира укупног броја неважећих гласачких листића и укупног броја важећих гласачких листића уколико није тачно утврђено.

Референт за унос изборних резултата

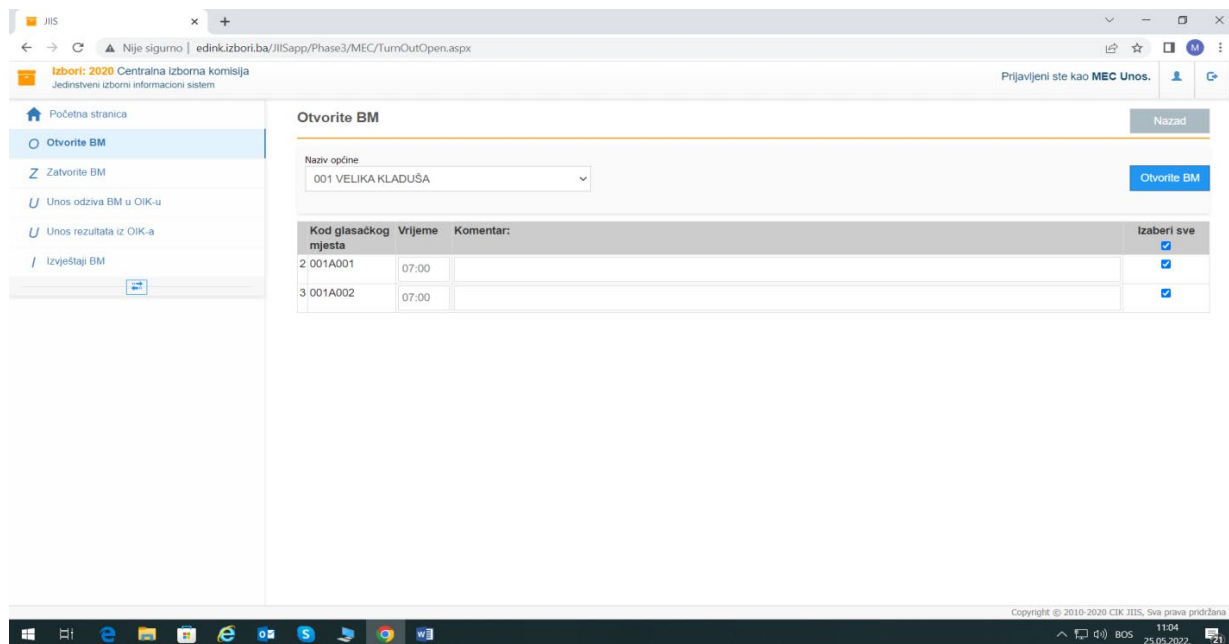
Када се референт за унос изборних резултата улогује у апликацију, на лијевој страни прозора појавиће мени са функционалностима са којим овај корисник располаже: “Отворите БМ“, “Затворите БМ“, “Унос одзива БМ у ОИК-у“ и “Унос резултата из ОИК-а“. (слика 1).

Слика 1

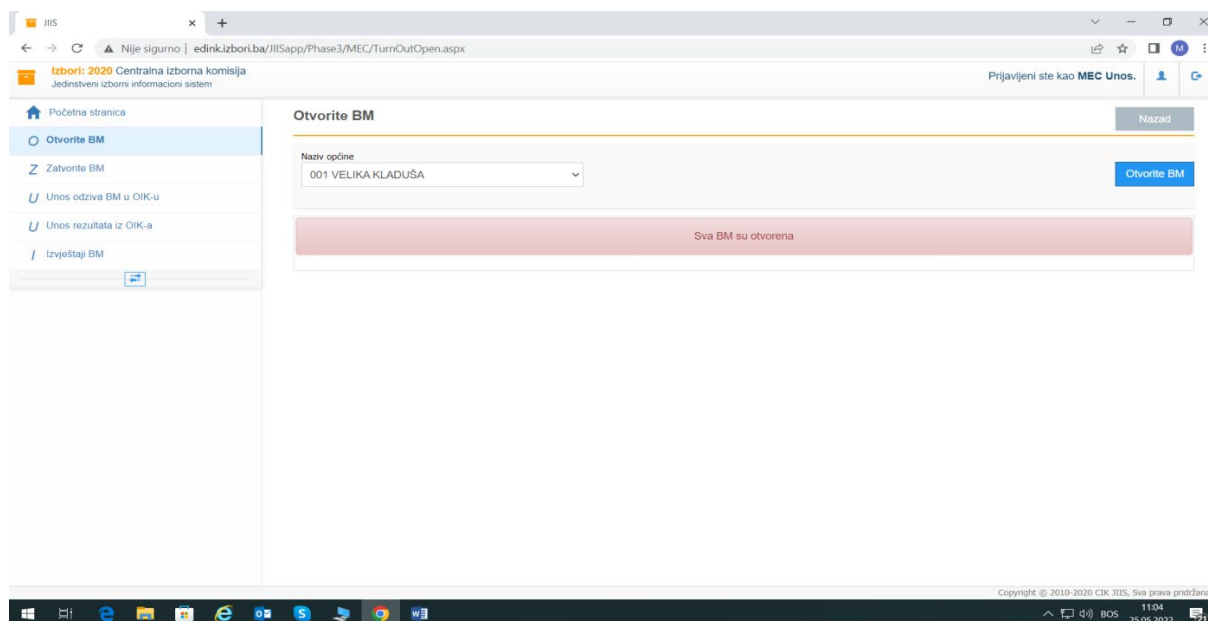
Референт своје послове почиње обављати на дан избора, 30 минута након отварања бирачких мјеста, односно када изборна комисија прикупи податке о отворености бирачких мјеста. Када су подаци прикупљени, референт ће кликнути на дугме “Отворите БМ“ гдје ће му се појавити прозор као на слици 2.

Слика 2

У прозору ће бити приказана сва бирачка мјеста, а са десне стране ће се налазити квадратићи за потврду у којима ће бити уписан знак ✓, што значи да су сва бирачка мјеста маркирана за отварање. Уколико су сва бирачка мјеста отворена, референт ће кликнути на дугме Отворите БМ, након чега ће сва бирачка мјеста бити отворена и изгубиће се из прозора (слика 3).

Слика 3

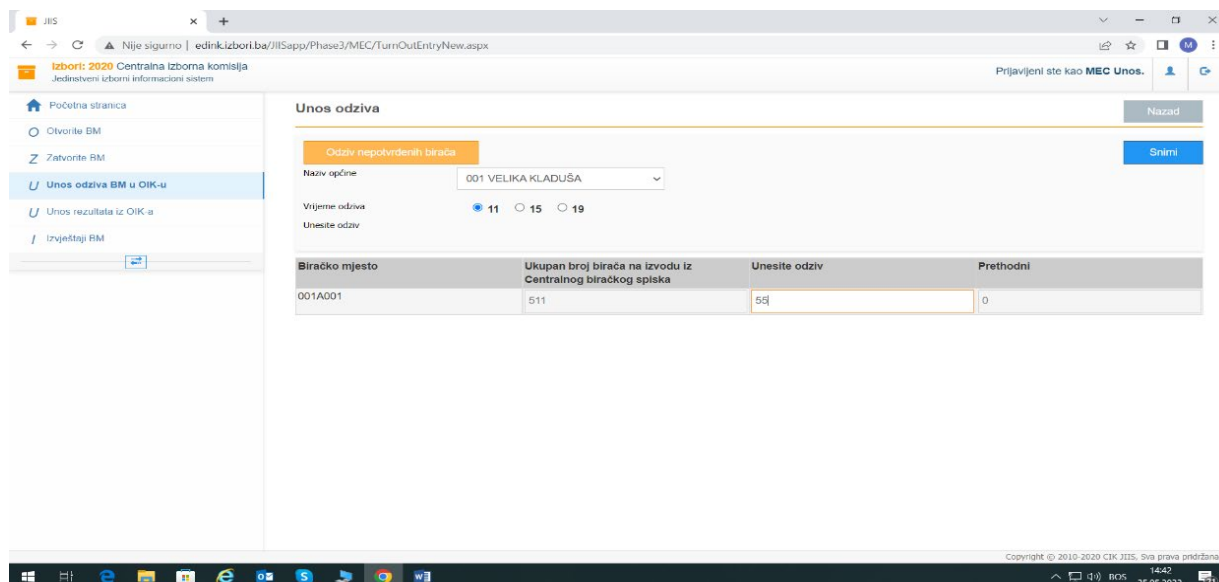

Уколико одређено бирачко мјесто из одређених разлога није отворено, референт ће кликнути на квадратић за потврду гдје се налази знак ✓, чиме ће се знак изгубити. Након тога референт ће у поље између броја бирачког мјеста и квадратића за потврду у коме нема знака ✓ уписати разлог због којег бирачко мјесто није отворено и тек након тога кликнути на дугме “Отворите БМ“. Када то бирачко мјесто буде отворено, референт ће у квадратић ставити знак ✓ и отворити БМ.

Референт ће у току дана, у 11.30, 15.30 и 19.30 часова, у Апликацију унијети одзив бирача са пресеком у 11.00, 15.00 и 19.00 часова. Подаци о одзиву, односно број потписа на изводу из ЦБС, уносе се у предвиђена поља поред броја бирачког мјеста.

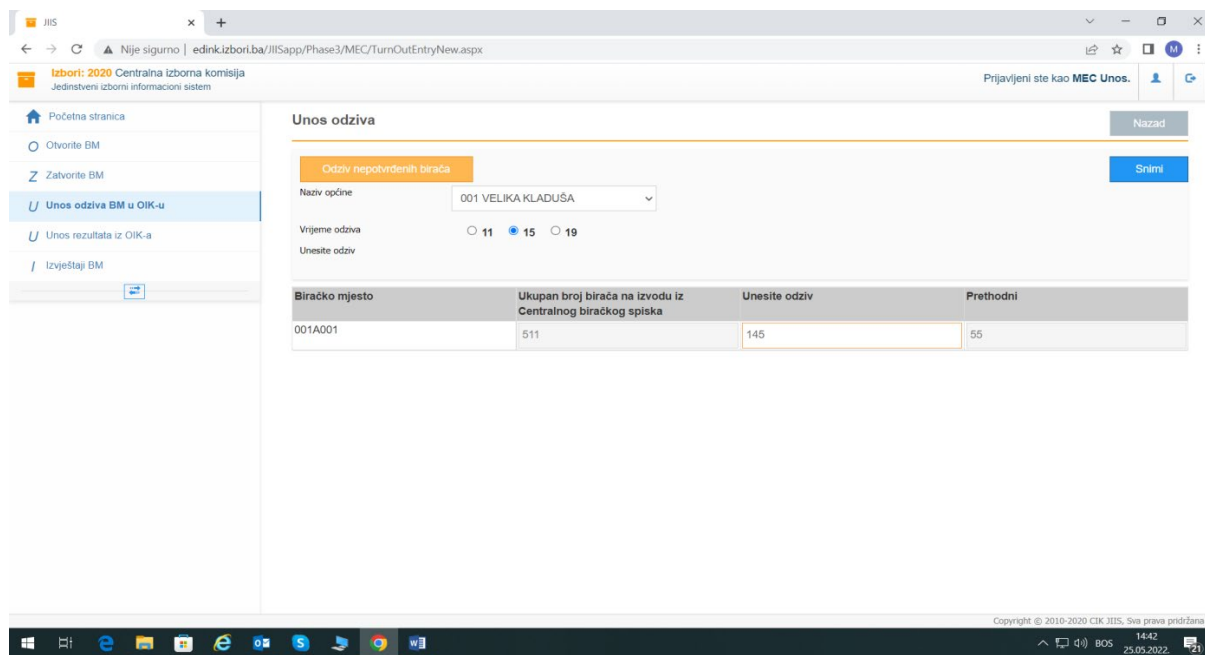
Одзив у 11.00 часова (слика 4)

Слика 4

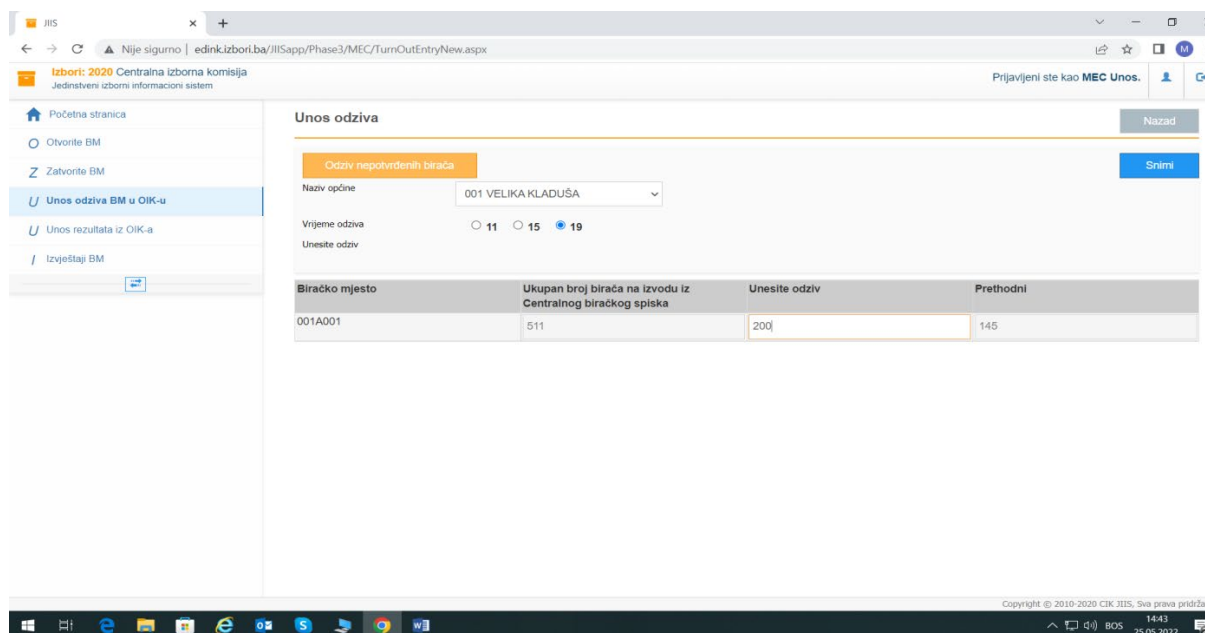
Одзив у 15.00 часова (слика 5)

Слика 5

Одзив у 19.00 часова (слика 6)

Слика 6

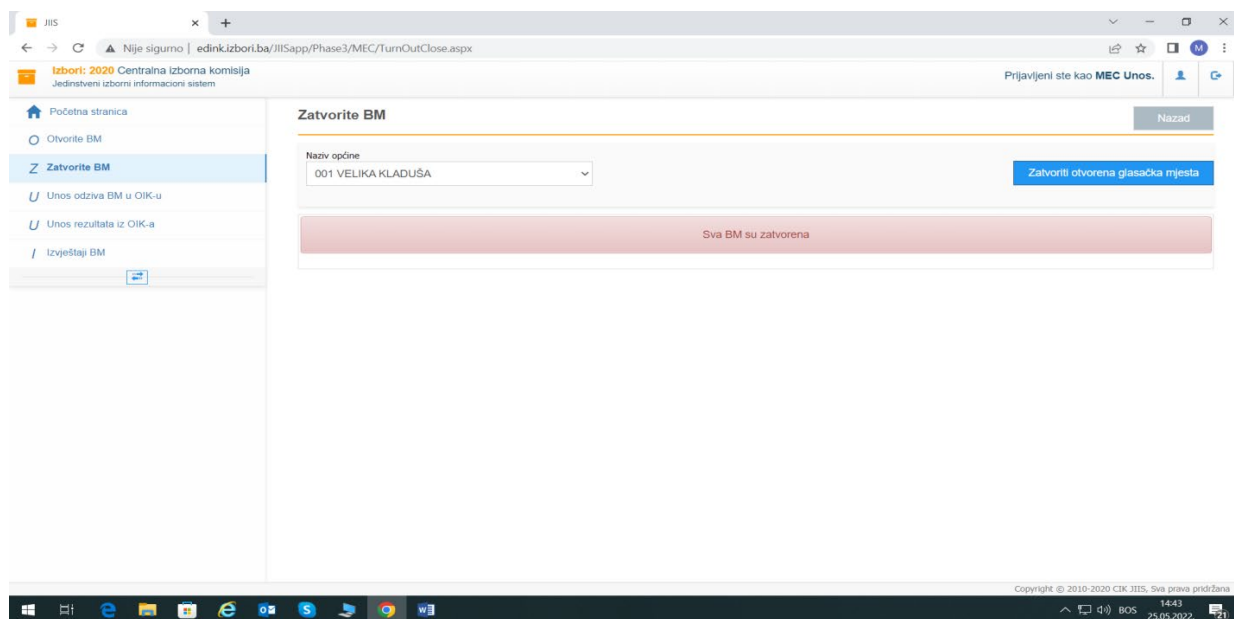

ВАЖНО: Обавезно је прво унијети одзив у 19.00 часова, након чега се приступа затварању бирачких мјеста. Уколико се прво затворе бирачка мјеста, па се унесе одзив у 19.00 часова, Апликација ће престати радити. У том случају биће потребна интервенција администратора Апликације Централне изборне комисије БиХ.

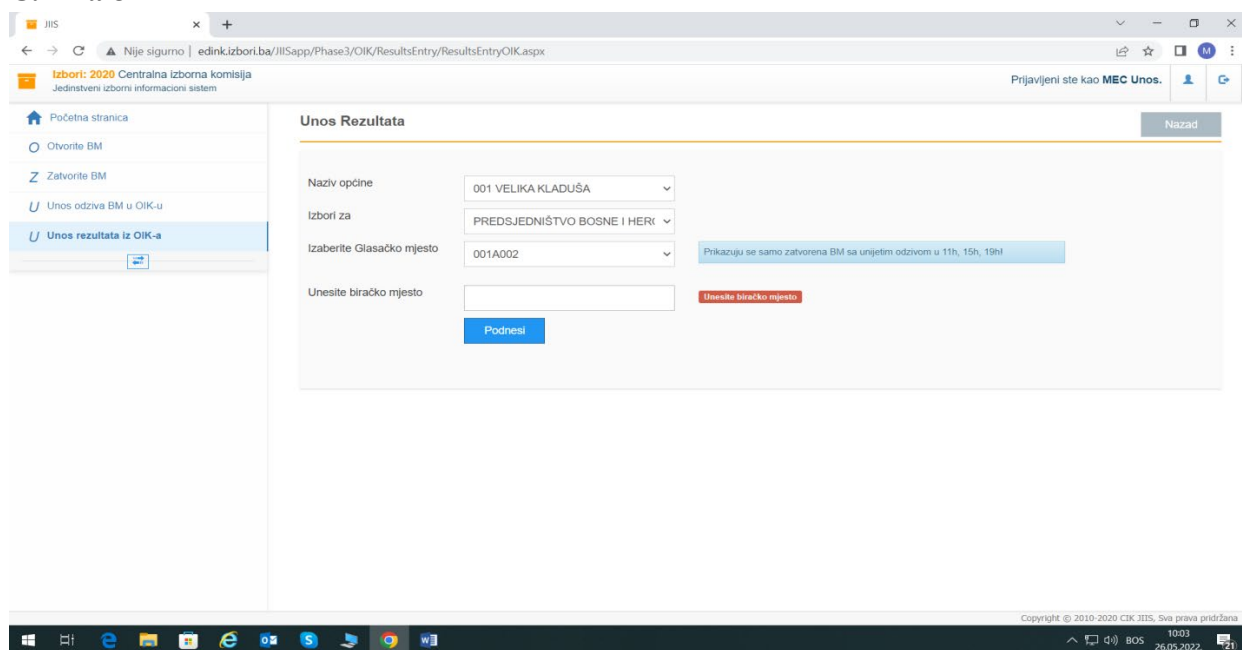
Након што је унесен одзив бирача у 19.00 часова, референт ће путем дугмета “Затворите БМ“ доћи у форму гдје ће му се појавити сва бирачка мјеста која су отворена (слика 7). Процедура затварања бирачких мјеста је идентична процедури отварања бирачких мјеста.

Слика 7

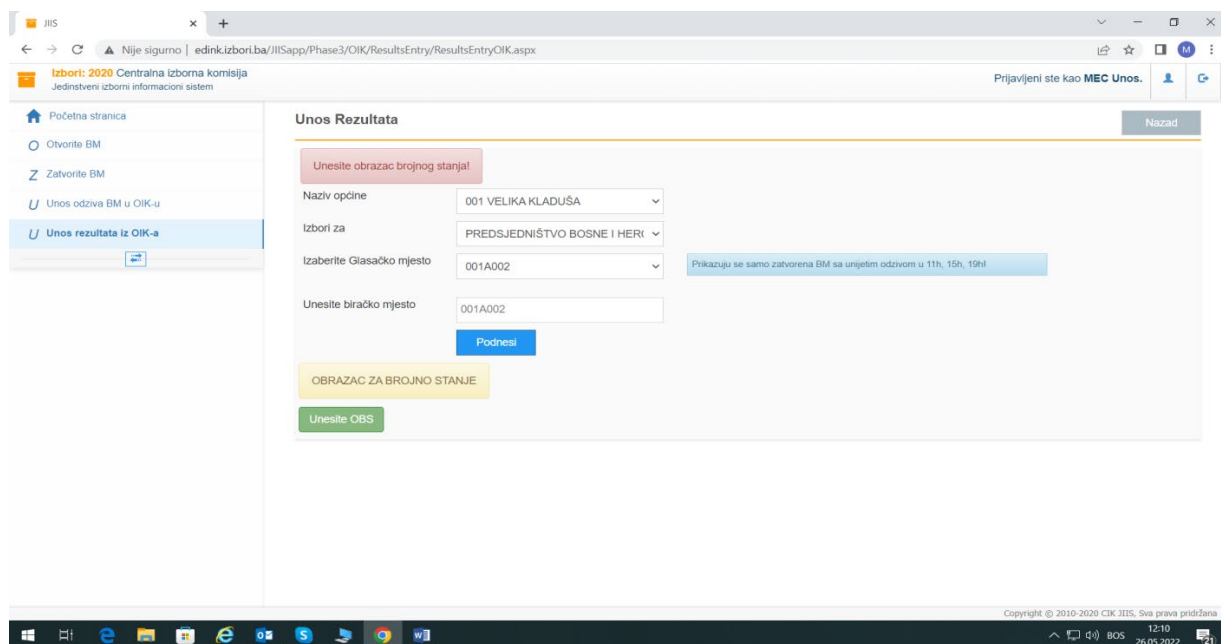
Након што бирачки одбори заврше бројање гласачких листића првог нивоа (изборни ниво већински глас) и изборна комисија прикупи зелене копије, референт ће унијети изборне резултате за тај ниво. Унос изборних резултата се врши тако што се кликне на дугме “Унос резултата из ОИК“, након чега се појави прозор за унос изборних резултата (слика 8).

Слика 8

Референт ће прво одабрати ниво за који се уносе резултати. Надаље, из падајућег менија изабраће број бирачког мјеста за које жели унијети изборне резултате, те у поље испод ручно уписати број бирачког мјеста које се изабрао у падајућем менију и кликнути на дугме “ПОДНЕСИ“ (слика 9).

Слика 9

Референт обавезно прије уноса изборних резултата првог изборног нивоа уноси статистичке податке са обрасца за бројно стање. Унос резултата са ЗР образаца није могућ ако се не слиједи наведени ред корака. Након што кликне на дугме “Унесите ОБС“, отвориће се нови прозор као на слици 10.

Слика 10

	001 VELIKA Kladuša	001A002		
I PRIJE OTVARANJA BIRAČKOG MJESTA	PREDSJEDNIŠTVO BIH	ZASTUPNIČKI/PREDSTAVNIČKI DOM PARLAMENTARNE SKUPŠTINE BIH	PREDSTAVNIČKI/ZASTUPNIČKI DOM PARLAMENTARNE SKUPŠTINE BIH	SKUPŠTINE KANTONA U FEDERACIJI BIH
1. Broj birača na izvodu iz Centralnog biračkog spiska (užno brojanje)	850			
2. Broj primljenih glasačkih listića	850	850	850	850
III. TOKOM GLASANJA/TUJEKOM GLASOVANJA	PREDSJEDNIŠTVO BIH	ZASTUPNIČKI/PREDSTAVNIČKI DOM PARLAMENTARNE SKUPŠTINE BIH	PREDSTAVNIČKI/ZASTUPNIČKI DOM PARLAMENTARNE SKUPŠTINE BIH	SKUPŠTINE KANTONA U FEDERACIJI BIH
3. Broj naknadno primljenih glasačkih listića	0	0	0	0
4. Broj primljenih gl. listića (redni redak 2 + redni redak 3)	850	850	850	850
III. NAKON ZATVARANJA BIRAČKOG MJESTA	PREDSJEDNIŠTVO BIH	ZASTUPNIČKI/PREDSTAVNIČKI DOM PARLAMENTARNE SKUPŠTINE BIH	PREDSTAVNIČKI/ZASTUPNIČKI DOM PARLAMENTARNE SKUPŠTINE BIH	SKUPŠTINE KANTONA U FEDERACIJI BIH
5. Broj potpisa na izvodu iz Centralnog biračkog spiska (užno brojanje)	450			
6. Broj oštećenih glasačkih listića (paket 2)	0	0	0	0
7. Broj IZDANIH glasačkih listića (redni redak 5 + redni redak 6)	450	450	450	450
8. Broj NEISKORIŠTENIH glasačkih listića (užno brojanje)	400	400	400	400
9. BROJ ZADUŽENIH GL. LISTIĆA (redni redak 7 + redni redak 8)	850	850	850	850
10. TEST TAČNOSTI/TOCNOSTI: redni redak 9 = redni redak 4 ako nisu isti, upisati razliku	0	0	0	0

Након што је унио све податке са обрасца бројног стања, Апликације ће референта вратити на прозор који приказује слика 8. Референт ће поново из падајућег менија изабрати број бирачког мјеста за које жели унијети изборне резултате и у поље испод ручно уписати број бирачког мјеста које је изабрао у падајућем менију. Након тога ће кликнути на дугме “ПОДНЕСИ“ и појавиће се прозор као на слици 11.

Слика 11

Izbori za	Nivo	Šifra općine	Šifra biračkog mjesta
PREDsjedništvo BOSNE I HERCEGOVINE	BOŠNJAČKIHRVATSKI ČLAN PREDsjedništva	001	001A002
ZBIR / ZBROJ GLASOVA			
1) Ukupan broj potpisa na izvodu iz Centralnog biračkog spiska / Središnjeg biračkog popisa (red / redak 5 iz Obrascu za brojno stanje)			449
2) Broj glasačkih listića u glasačkim kutijama			450
3) Test tačnosti / točnosti red / redak 1 = red / redak 2; ako nisu isti upisati razliku			1
A) Nevažeći neoznačeni glasački listići			10
B) Nevažeći ostali glasački listići			10
C) Ukupan broj nevažećih glasačkih listića (red / redak A + red / redak B)			20
D) Ukupan broj važećih glasova			430
E) Ukupan broj svih glasačkih listića (red / redak C + red / redak D)			450
F) Test tačnosti / točnosti: red / redak E = red / redak 2; ako nisu isti upisati razliku			0

Референт ће у овом прозору унијети статистичке податке изабраног изборног нивоа, који су уписани на лијевој страни обрасца ЗР-већински глас. Након што унесе све податке, кликнуће на дугме “Сними и поднеси”.

ВАЖНО: Сва поља у Апликацији у која се уносе бројеви са образаца су празна. Апликација не омогућава да се дугметом “Сними и заврши” пређе на следећу страницу, док се у свако поље не упише неки број. Уколико је одређено поље и на обрасцу празно, референт ће у Апликацију у то поље унијети број 0, а о томе ће обавезно обавијестити супервизора изборних резултата.

Када референт кликне на дугме “Сними и заврши”, може да се деси да Апликација укаже да у унешеним подацима има одређених неправилности (слика 12).

Слика 12

Izbori za	Nivo	Šifra općine	Šifra biračkog mjesta
PREDsjedništvo BOSNE I HERCEGOVINE	BOŠNJAČKIHRVATSKI ČLAN PREDsjedništva	001	001A002
ZBIR / ZBROJ GLASOVA			
1) Ukupan broj potpisa na izvodu iz Centralnog biračkog spiska / Središnjeg biračkog popisa (red / redak 5 iz Obrascu za brojno stanje)			449
2) Broj glasačkih listića u glasačkim kutijama			450
3) Test tačnosti / točnosti red / redak 1 = red / redak 2; ako nisu isti upisati razliku			0
A) Nevažeći neoznačeni glasački listići			10
B) Nevažeći ostali glasački listići			10
C) Ukupan broj nevažećih glasačkih listića (red / redak A + red / redak B)			20
D) Ukupan broj važećih glasova			430
E) Ukupan broj svih glasačkih listića (red / redak C + red / redak D)			450
F) Test tačnosti / točnosti: red / redak E = red / redak 2; ako nisu isti upisati razliku			0

Референт је након тога дужан провјерити да ли је исправно унио бројеве онако како их је евидентирао бирачки одбор у обрасцу ЗР-већински глас, те ако је исправно унио све бројеве, поново ће кликнути на дугме “Сними и заврши“, након чега ће пријећи на сљедећу страницу у Апликацији (слика 13).

Референт ће унијети гласове за све кандидате изабраног нивоа који су уписани у средњем дијелу обрасца ЗР-већински глас, те поново кликнути на дугме “Сними и заврши“, чиме је завршен унос изборних резултата за одабрано бирачко мјесто и одабрани ниво (слика 13).

Слика 13

Lista pozicija	Politički subjekt/nezavisni kandidat/koalicija	Kandidat	Ukupno glasova
23	02320 MIRSAĐ HADŽIKADIĆ-PLATFORMA ZA PROGRES	HADŽIKADIĆ MIRSAĐ	40
35	01182 SBB-FAHRUDIN RADONČIĆ	RADONČIĆ FAHRUDIN	40
60	02314 NEZAVISNI BLOK	ŠEPIĆ SENAD	40
65	00090 SDA - STRANKA DEMOKRATSKE AKCIJE	DŽAFEROVIĆ ŠEFIK	40
92	00008 SDP - SOCIJALDEMOKRATSKA PARTIJA BOSNE I HERCEGOVINE	BEČIROVIĆ DENIS	40
119	00004 STRANKA ZA BOSNU I HERCEGOVINU	JERLAGIĆ AMER	40
1002	00502 NARODNA STRANKA RADOM ZA BOLJITAK	IVANKOVIĆ-LJANOVIĆ JERKO	40
10020	00027 HDZ BIH-HRVATSKA DEMOKRATSKA ZAJEDNICA BOSNE I HERCEGOVINE	ČOVIĆ DRAGAN	40
10029	00877 NAŠA STRANKA	FALATAR BORIŠA	40
10041	00769 HRVATSKA DEMOKRATSKA ZAJEDNICA 1990 - HDZ 1990	ZELENIKA DIANA	40
10083	01688 DEMOKRATSKA FRONTA	KOMŠIĆ ŽELJKO	30

Поступак уноса изборних резултата за све друге нивое је идентичан већ описаном уносу. Прво се одабере изборни ниво и број бирачког мјеста за које се желе унијети изборни резултати (слика 14).

Слика 14

Након тога се уносе статистички подаци са обрасца ЗР-пропорционална заступљеност (слика 15). У овом примјеру се види да Апликација неће омогућити прелаз на сљедећу страницу док се у свако поље не упише неки број.

Слика 15

Formular rezultata

OBRAZAC ZA ZBIRNE / ZBROJNE REZULTATE ZR (OTVORENA LISTA)

Izbori za: ZASTUPNIČKI/PREDSTAVNIČKI DOM PARLAMENTARNE SKUPŠTINE BOSNE I HERCEGOVINE

Nivo: IZBORNA JEDINICA 1a

Šifra općine: 511

Šifra biračkog mjesta: 001A002

SVA POLJA NISU UMEŠANA / CIP/DIP POLJA MOGU BICEMERANI B) je prazan

ZBIR / ZBROJ GLASOVA		
1)	Ukupan broj potpisa na izvodu iz Centralnog biračkog spiska / Središnjeg biračkog popisa (red / redak 5 iz Obrasca za brojno stanje)	450
2)	Broj glasačkih listića u glasačkim kutijama	450
3)	Test tačnosti / tačnosti red / redak 1 = red / redak 2; ako nisu isti upisati razliku	0
A)	Nevažeci neoznačeni glasački listići	20
B)	Nevažeci ostali glasački listići	B) je prazan
C)	Ukupan broj nevažeci glasačkih listića (red / redak A + red / redak B)	20
D1)	Ukupan broj važeci glasova političke stranke, koalicija, lista nezavisnih / neovisnih kandidata ili nezavisni / neovisni kandidati	430
D2)	Ukupan broj važeci glasova (nacionalna manjina)	0
D)	Ukupan broj važeci glasova (red / redak D1 + red / redak D2)	430
E)	Ukupan broj svih glasačkih listića (red / redak C + red / redak D)	450
F)	Test tačnosti / tačnosti: red / redak E = red / redak 2; ako nisu isti upisati razliku	0

Uključite nevažeci podatke snosi krivičnu odgovornost!

Након уноса статистичких података у Апликацију се уносе гласови по политичким субјектима (слика 16).

Слика 16

Forma za unos glasova za političke subjekte

OBRAZAC ZA ZBIRNE / ZBROJNE REZULTATE ZR (OTVORENA LISTA)

Izbori za: ZASTUPNIČKI/PREDSTAVNIČKI DOM PARLAMENTARNE SKUPŠTINE BOSNE I HERCEGOVINE

Nivo: IZBORNA JEDINICA 1a

Šifra općine: 511

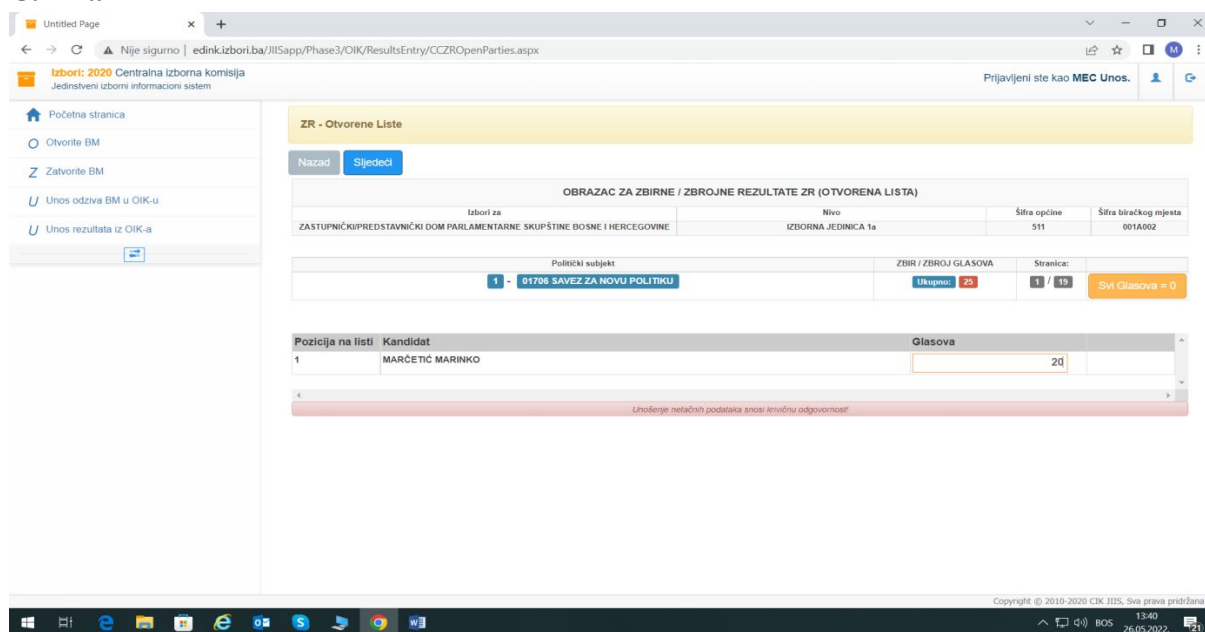
Šifra biračkog mjesta: 001A002

Red D1 mora biti jednak sumi glasova za političke subjekte

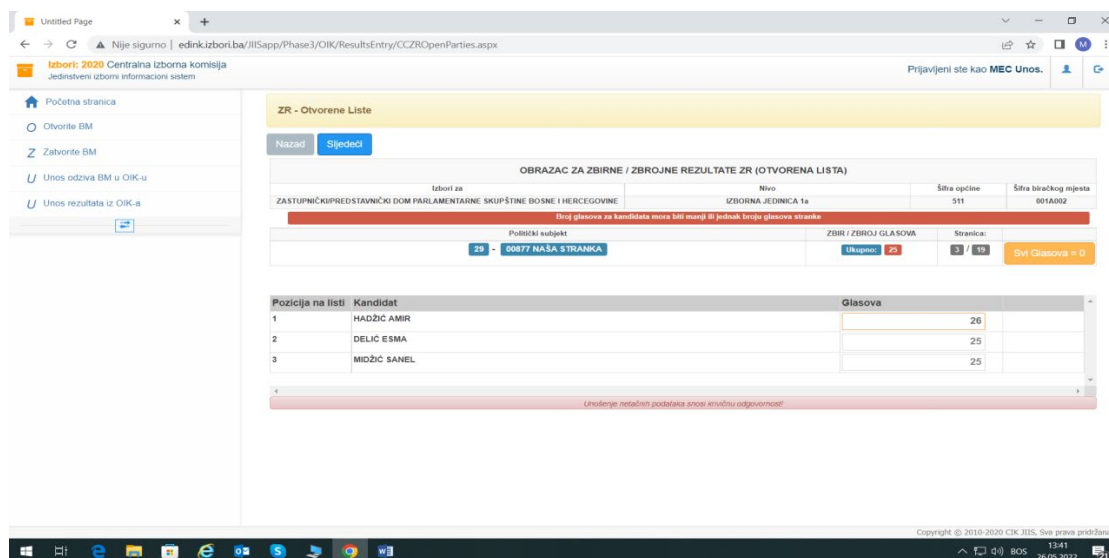
Broj liste	Ime političkog subjekta	Glasova
1	01706 SAVEZ ZA NOVU POLITIKU	25
15	02381 HDZ BIH, HSS, HKDU BIH, HSP - HNŠ, HSP DR AS BIH, HDU BIH	25
29	00877 NAŠA STRANKA	25
30	00461 DNS-DEMOKRATSKI NARODNI SAVEZ	25
31	00036 BOSS - BOSANSKA STRANKA-MIRNES AJANOVIC	25
34	02377 DF-GS, ŽELJKO KOMŠIĆ: BIH POBJEDUJE!	25
35	01182 SBB-FAHRUDIN RADONČIĆ	25
48	02321 POKRET DEMOKRATSKE AKCIJE PDA	25
60	02314 NEZAVISNI BLOK	25
63	02374 A-SDA ZA EVROPSKU BOSNU I HERCEGOVINU - ZAJEDNO	25
65	00090 SDA - STRANKA DEMOKRATSKE AKCIJE	25
69	00515 SAVEZ NEZAVISNIH SOCIJALDEMOKRATA - SNSD	25
81	02317 NAROD I PRAVDA	25

Након уноса података на било којој страници, референт обавезно путем дугмета “Сними и заврши” спашава све унешене податке и прелази на сљедећу страницу. На свакој наредној страници референт уноси број гласова за кандидате унутар политичких субјеката. На једној страници се налазе сви кандидати једног политичког субјекта. Онолико колико буде политичких субјеката на одређеном изборном нивоу на толико страница ће се вршити унос гласове за кандидате, редослиједом како су политички субјекти уписани на обрасцу ЗР-пропорционална заступљеност (слика 17 и 18).

Слика 17

Слика 18

Када унесе гласове за кандидате једног политичког субјекта, референт ће кликнути на дугме “Сљедећи” чиме ће спасити гласове за кандидате тог политичког субјекта и уједно пријећи на сљедећу страницу за унос гласова за кандидате сљедећег политичког субјекта. Када референт заврши унос за све кандидате у оквиру свих политичких субјеката за то бирачко мјесто, Апликација ће вратити на почетну страницу гдје се поново изабере изборни ниво и број сљедећег бирачког мјеста (слика 14).

ВАЖНО: Када референт унесе изборне резултате за један изборни ниво за једно бирачко мјесто, и грешком поново изабере исти тај изборни ниво и исто то бирачко мјесто, Апликација ће приказати податак да су за то бирачко мјесто и тај изборни ниво изборни резултати већ унешени. Надаље, уколико референт не заврши унос свих података за један изборни ниво на једном бирачком мјесту, те се деси да изађе из Апликације, поновним одабиром тог бирачког мјеста и тог изборног нивоа Апликација ће референту отворити страницу на којој је стао прије изласка из Апликације. Када референт унесе изборне резултате за све нивое за одређено бирачко мјесто, то ће бирачко мјесто нестати у падајућем менију бирачких мјеста.

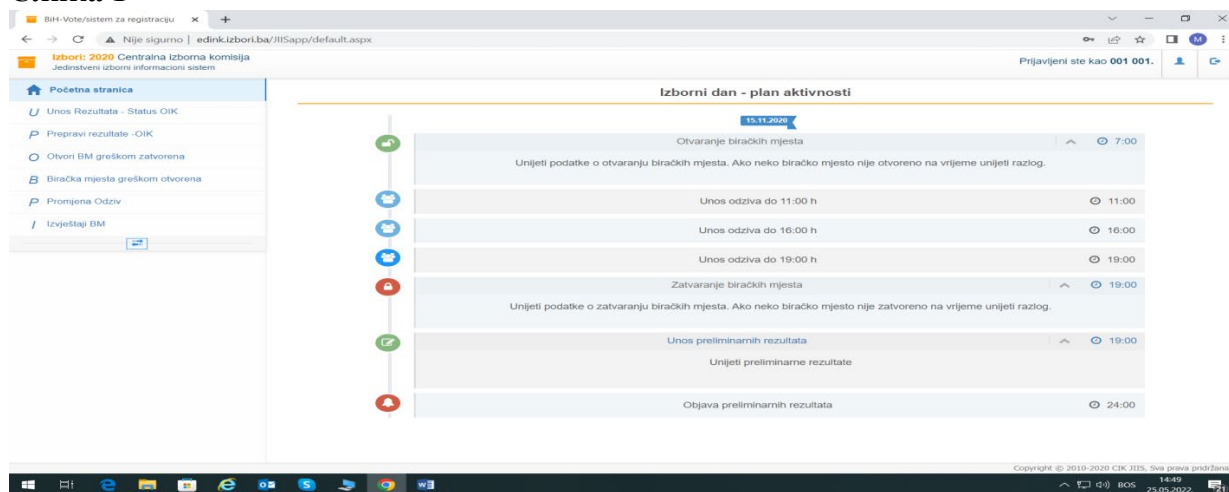
Супервизор изборних резултата

Супервизор изборних резултата има обавезу да:

- контролише да све податке за свако бирачко мјесто унесе референт за унос;
- коригује оне податке у апликацији за које се утврди да су референти за унос унијели погрешне податке.

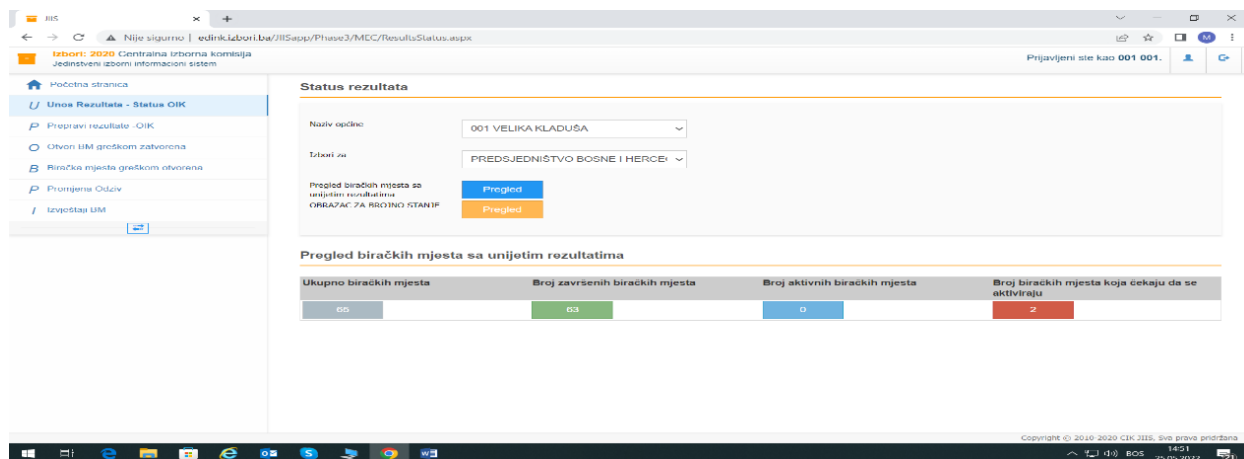
Логовање у апликацију супервизора апликације је идентично логовању референта за унос изборних резултата. Након што се улогује, супервизору изборних резултата са лијеве стране појавиће се мени са функционалностима са којим овај корисник располаже: “Унос резултата – Статус ОИК“, “Преправи резултате ОИК“, “Отвори БМ грешком затворена“, “Бирачка мјеста грешком отворена“, “Промјена одзив“ и “Извјештај БМ“ (слика 1).

Слика 1

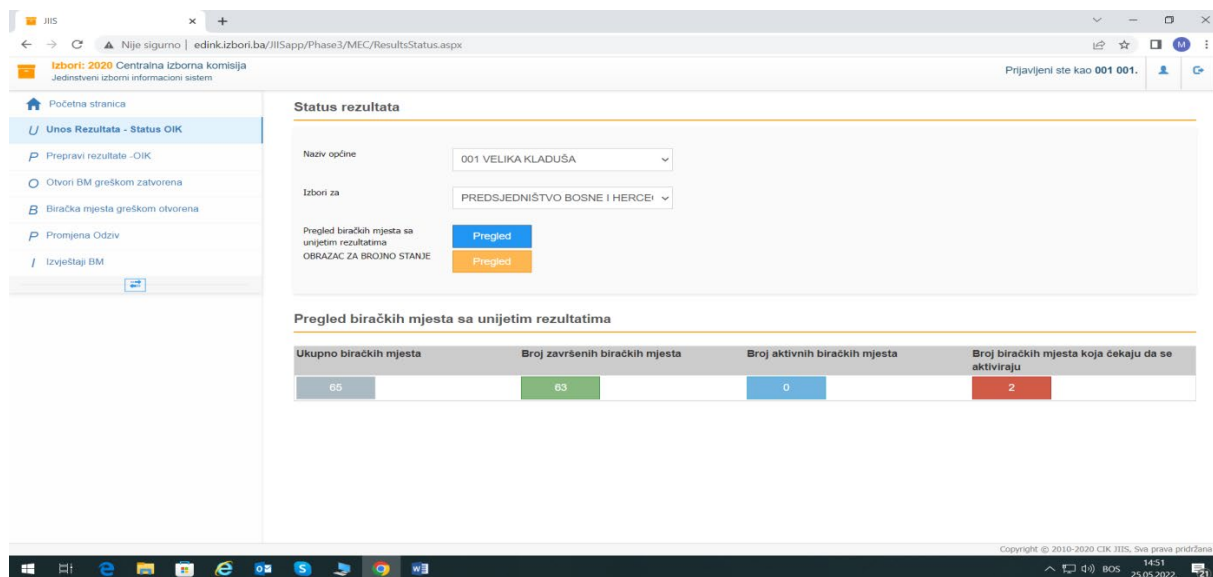
Супервизор ће приликом уноса изборних резултата путем функционалности “Унос резултата – Статус ОИК“ провјеравати на колико бирачких мјеста су изборни резултати унешени, надаље, на колико бирачких мјеста се изборни резултати уносе и на колико бирачких мјеста се чека да се изборни резултати унесу. Кликком на сваки од ових наведених дугмади са бројевима супервизор може да види која су то бирачка мјеста (слика 2).

Слика 2

Покретањем функционалности “Извјештаји БМ“ супервизор ће генерисати извјештај о отвореним бирачким мјестима, о одзиву и о затвореним бирачким мјестима, који доставља изборној комисији (слика 3).

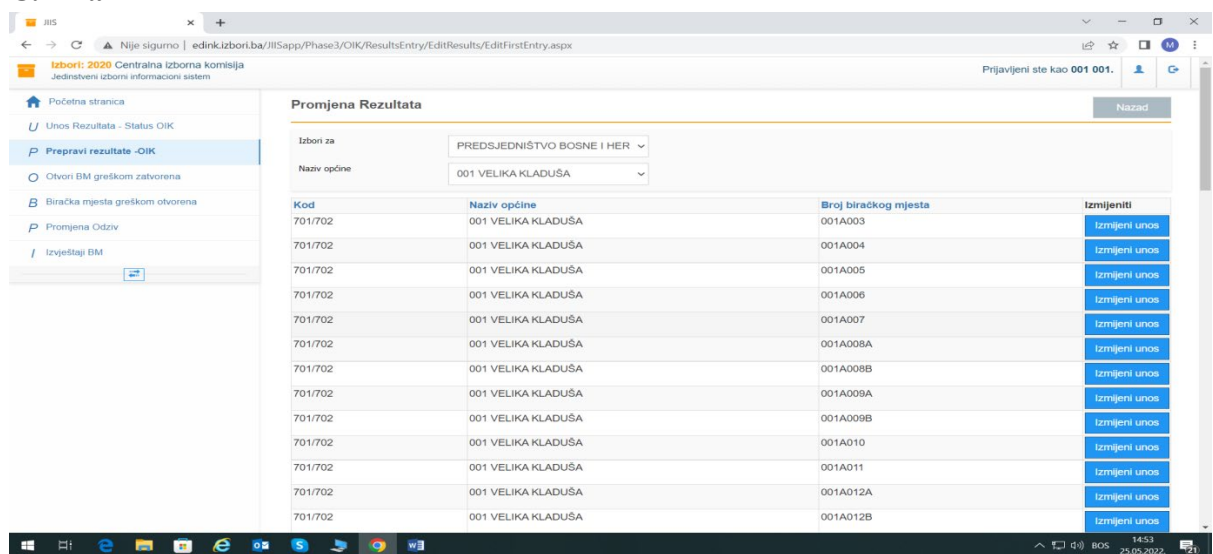
Слика 3

Супервизор ће покретањем функционалности “Преправи резултате – ОИК“ моћи да измијени било који податак у изборним резултатима (број гласова за политички субјект и број гласова за било ког кандидата у оквиру било ког политичког субјекта) за који се утврди да је референт унио погрешно, односно не одговара податку на одређеном обрасцу.

Након што одабере бирачко мјесто и изборни ниво на којем је потребно извршити промјену података, кликом на дугме са десне стране “Измијени унос” (слика 4), супервизор ће бити усмјерен на нову форму у којој може да одабере фазу уноса гдје се нетачан податак налази (слике 5 и 6).

Слика 4

Слика 5

Promjena ZR većinski glas

Nazad

ZR - Statistika **Pregled**

ZR - unos glasova za političke subjekte **Pregled**

Слика 6

Promjena - Otvorene Liste

Nazad

ZR - Statistika **Pregled**

ZR - unos glasova za političke subjekte **Pregled**

ZR - unos glasova po kandidatima **Pregled**

Измјена у дијелу “ЗР – Статистика” (слика 7)

Слика 7

Promjena - ZR

OBRAZAC ZA ZBIRNE / ZBROJNE REZULTATE ZR (VEĆINSKI GLAS)

Izbori za	Nivo	Šifra općine	Šifra biračkog mjesta
PREDSJEDNIŠTVO BOSNE I HERCEGOVINE	BOŠNJAČKI/HRVATSKI ČLAN PREDSJEDNIŠTVA	701/702	001A003

ZBIR / ZBROJ GLASOVA

1)	Ukupan broj potpisa na Izvodu iz Centralnog biračkog spiska / Središnjeg biračkog popisa (red / redak 5 iz Obrascu za brojno stanje)	192	
2)	Broj glasačkih listića u glasačkim kutijama	192	
3)	Test tačnosti / točnosti red / redak 1 = red / redak 2; ako nisu isti upisati razliku	0	
A)	Nevažeci neoznačeni glasački listići	19	
B)	Nevažeci ostali glasački listići	9	
C)	Ukupan broj nevažecih glasačkih listića (red / redak A + red / redak B)	28	
D)	Ukupan broj važecih glasova (red / redak D1 + red / redak D2)	164	
E)	Ukupan broj svih glasačkih listića (red / redak C + red / redak D)	192	
F)	Test tačnosti / točnosti: red / redak E = red / redak 2; ako nisu isti upisati razliku	0	

Измјена у дијелу “ЗР – Унос гласова за политичке субјекте“ (слика 8)

Слика 8

Promjena - ZR

Nazad **Snimi**

OBRAZAC ZA ZBIRNE / ZBROJNE REZULTATE ZR (OTVORENA LISTA)

Izbori za	Nivo	Šifra općine	Šifra biračkog mjesta
ZASTUPNIČKI/PREDSTAVNIČKI DOM PARLAMENTARNE SKUPŠTINE BIH	IZBORNA JEDINICA 1a	511	001A001

Broj liste	Politički subjekt	Glasova
1	01754 ZAJEDNO ZA PROMJENE (SPP-SDU-DNZ)	<input type="text" value="3"/>
2	00882 A-SDA STRANKA DEMOKRATSKE AKTIVNOSTI	<input type="text" value="3"/>
4	00001 BPS-SEFER HALILOVIĆ	<input type="text" value="3"/>
14	01755 SNAGA BIH - HSP BIH-DSI	<input type="text" value="3"/>

Измјена у дијелу “ЗР – Унос гласова по кандидатима“ – Први корак – одабрати политичког субјекта (Слика 9)

Слика 9

Promjena - Otvorene Liste

[Nazad](#)

OBRAZAC ZA ZBIRNE / ZBROJNE REZULTATE ZR (OTVORENA LISTA)			
Izbori za	Nivo	Šifra općine	Šifra biračkog mjesta
ZASTUPNIČKI/PREDSTAVNIČKI DOM PARLAMENTARNE SKUPŠTINE BIH	IZBORNA JEDINICA 1a	511	001A001

Broj liste	Ime na glasačkom listiću	
01754	ZAJEDNO ZA PROMJENE (SPP-SDU-DNZ)	Izmijeni unos
00882	A-SDA STRANKA DEMOKRATSKE AKTIVNOSTI	Izmijeni unos
00001	BPS-SEFER HALILOVIĆ	Izmijeni unos

Измјена у дијелу ЗР образац – Унос гласова по кандидатима – Други корак – одабрати кандидата са листе за којег се врши исправка податка (Слика 10)

Слика 10

Promjena - Otvorene Liste

[Nazad](#) [Snimi](#)

OBRAZAC ZA ZBIRNE / ZBROJNE REZULTATE ZR (OTVORENA LISTA)			
Izbori za	Nivo	Šifra općine	Šifra biračkog mjesta
ZASTUPNIČKI/PREDSTAVNIČKI DOM PARLAMENTARNE SKUPŠTINE BIH	IZBORNA JEDINICA 1a	511	001A001

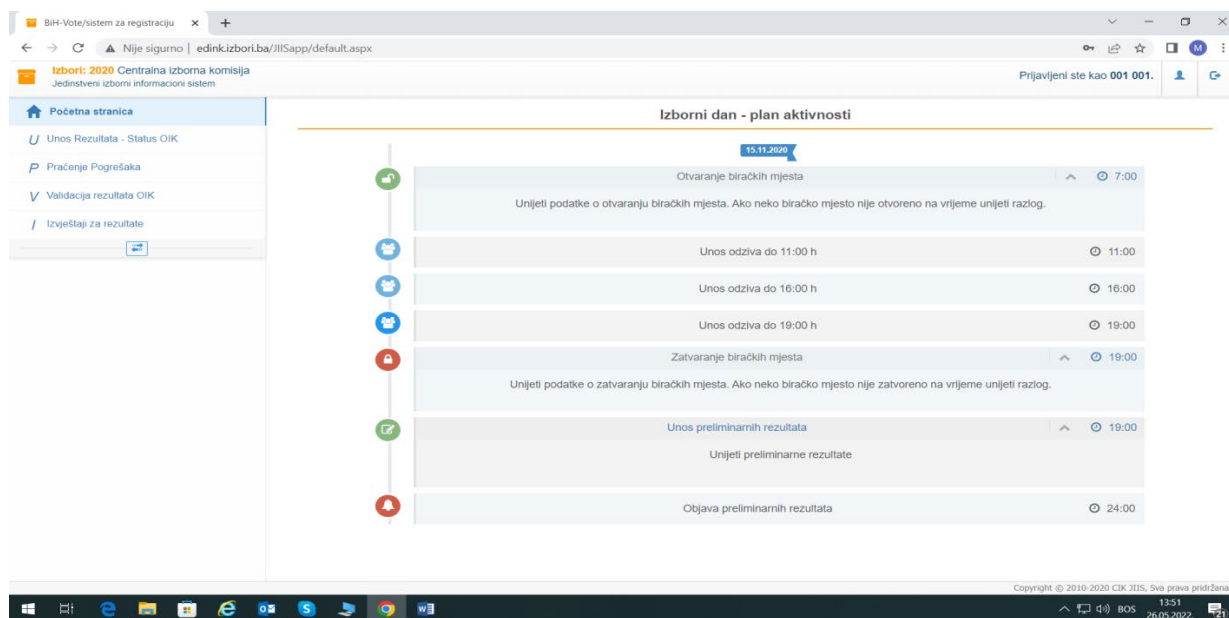

Kandidat	Glasova
DOLIĆ RIFAT	<input type="text" value="0"/>
DOŠENOVIĆ VERA	<input type="text" value="0"/>
SMOLJO ANTO	<input type="text" value="0"/>
VELADŽIĆ AMRA	<input type="text" value="0"/>
MUSTAFIĆ SEJFO	<input type="text" value="0"/>
PERKIĆ NEVENA	<input type="text" value="0"/>
BORIĆ MUHAMED	<input type="text" value="0"/>
ŠABANAGIĆ SABINA	<input type="text" value="0"/>

Контролор изборних резултата

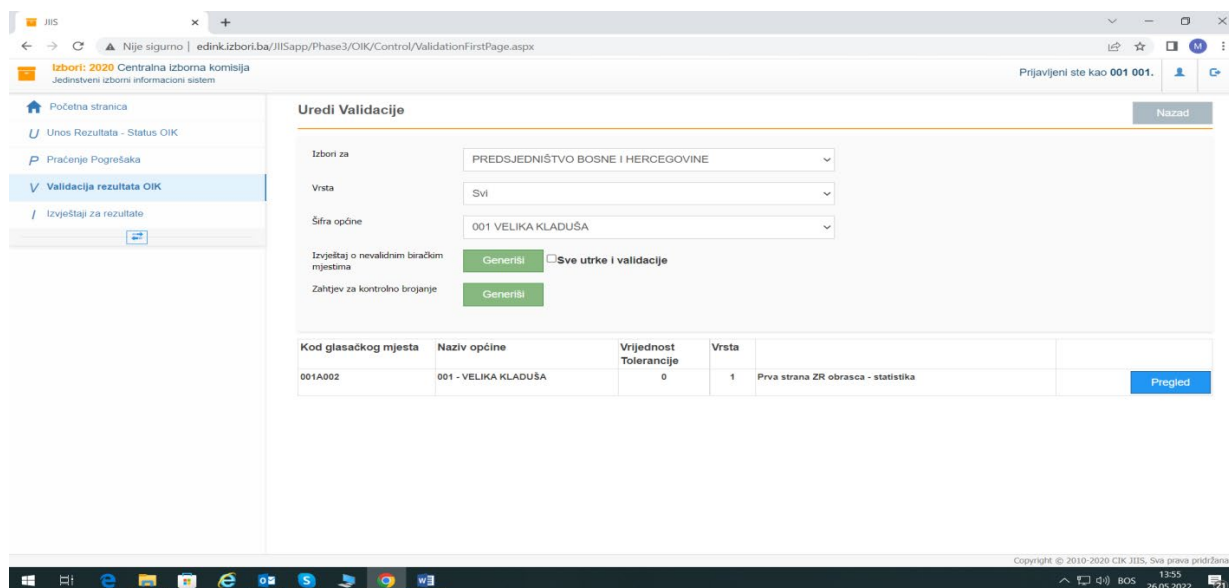
Када се контролор изборних резултата улогује у Апликацију на лијевој страни, појавиће се мени са функционалностима са којим овај корисник располаже: “Унос резултата – статус ОИК“, “Праћење погрешака“, “Валидација резултата ОИК“ и “Извјештај за резултате“ (слика 1).

Слика 1

Контролор изборних резултата ће, након што референти за унос унесу изборне резултате за бирачка мјеста и изборни ниво путем функционалности “Валидација резултата ОИК“, провјерити да ли на бирачким мјестима има валидацијских грешака, односно грешака које су у супротности са математичким законитостима, а које контролор изборних резултата треба да ријеша. Уколико на одређеним бирачким мјестима има валидацијских грешака, контролор ће у форми “Уреди валидације“ имати увид о којим се бирачким мјестима (слика 2).

Слика 2

У наведеној форми ће се увијек приказати бирачка мјеста за највиши ниво власти, уколико за тај ниво има бирачких мјеста са валидацијском грешком. Контролор изборних резултата ће за сваки изборни ниво провјерити има ли бирачких мјеста са валидацијским грешкама, тако што ће из падајућег менија изабирати изборне нивое за које жели да провјери стање бирачких мјеста по питању валидацијских грешака. Контролор изборних резултата за свако бирачко мјесто у којем се појави да има валидацијских грешака обавезан је провјерити о којим грешкама се ради, тако што ће путем дугмета “Преглед” поново ући у статистичке податке за то бирачко мјесто. Апликација ће за свако бирачко мјесто означити поље које није исправно, односно биће маркирано одређеном бојом, док ће у горњем дијелу истом бојом бити евидентирано о којој се неправилности ради, како слиједи у сљедећим примјерима (слика 3, 4 и 5).

Слика 3

OBRAZAC ZA ZBIRNE / ZBROJNE REZULTATE ZR (VEĆINSKI GLAS)

Izbori za	Nivo	Šifra općine	Šifra biračkog mjesta
PREDSJEDNIŠTVO BOSNE I HERCEGOVINE	BOŠNJAČKIHRVATSKO ČLAN PREDSJEDNIŠTVA	701/702	001A002

Test tačnosti / točnosti red / redak 1 → red / redak 2; ako nisu isti upisati razliku

Ukupan broj potpisa na izvodu iz Centralnog biračkog spiska / Središnjeg biračkog popisa (red / redak 5 iz Obrasca za brojno stanje)

OBS	5. Broj potpisa na izvodu iz Centralnog biračkog spiska (ručno brojači)	ZBIR / ZBROJ GLASOVA
1)	Ukupan broj potpisa na izvodu iz Centralnog biračkog spiska / Središnjeg biračkog popisa (red / redak 5 iz Obrasca za brojno stanje)	450
2)	Broj glasačkih listića u glasačkim kutijama	450
3)	Test tačnosti / točnosti red / redak 1 = red / redak 2; ako nisu isti upisati razliku	0
A)	Nevažeci neoznačeni glasački listići	10
B)	Nevažeci ostali glasački listići	10
C)	Ukupan broj nevažecih glasačkih listića (red / redak A + red / redak B)	20
D)	Ukupan broj važecih glasova	430
E)	Ukupan broj svih glasačkih listića (red / redak C + red / redak D)	450
F)	Test tačnosti / točnosti: red / redak E = red / redak 2; ako nisu isti upisati razliku	0

Unošenje netačnih podataka snosi krivičnu odgovornost!

Слика 4

Promjena - Otvorene Liste

OBRAZAC ZA ZBIRNE / ZBROJNE REZULTATE ZR (OTVORENA LISTA)

Izbori za	Nivo	Šifra općine	Šifra biračkog mjesta
ZASTUPNIČKIPREDSTAVNIČKI DOM PARLAMENTARNE SKUPŠTINE BOSNE I HERCEGOVINE	IZBORNA JEDINICA 1a	511	001A002

Ukupan broj važecih glasova (red / redak D1 → red / redak D2) se ne naje

ZBIR / ZBROJ GLASOVA

OBS	5. Broj potpisa na izvodu iz Centralnog biračkog spiska (ručno brojači)	ZBIR / ZBROJ GLASOVA
1)	Ukupan broj potpisa na izvodima iz Centralnog biračkog spiska / Središnjeg biračkog popisa (red / redak 5 iz Obrasca za brojno stanje)	450
2)	Broj glasačkih listića u glasačkim kutijama	450
3)	Test tačnosti / točnosti red / redak 1 = red / redak 2; ako nisu isti upisati razliku	0
A)	Nevažeci neoznačeni glasački listići	20
B)	Nevažeci ostali glasački listići	0
C)	Ukupan broj nevažecih glasačkih listića (red / redak A + red / redak B)	20
D1)	Ukupan broj važecih glasova politička stranka, koalicija, lista nezavisnih / neovisnih kandidata ili nezavisni / neovisni kandidat)	430
D2)	Ukupan broj važecih glasova (nacionalna manjina)	0
D)	Ukupan broj važecih glasova (red / redak D1 + red / redak D2)	430
E)	Ukupan broj svih glasačkih listića (red / redak C + red / redak D)	450
F)	Test tačnosti / točnosti: red / redak E = red / redak 2; ako nisu isti upisati razliku	0

Unošenje netačnih podataka snosi krivičnu odgovornost!

Слика 5

Izbori za	Nivo	Šifra općine	Šifra biračkog mjesta
SKUPŠTINE KANTONA U FEDERACIJI BOSNE I HERCEGOVINE	KANTON 1	201	001A002
Test tačnosti / točnosti red / redak 1 = red / redak 2; ako nisu isti upisati razliku			
Ukupan broj nevažećih glasačkih listića (red / redak A + red / redak B)			
Ukupan broj svih glasačkih listića (red / redak C + red / redak D)			
Test tačnosti / točnosti: red / redak E = red / redak 2; ako nisu isti upisati razliku			
Ukupan broj potpisa na izvodu iz Centralnog biračkog spiska / Središnjeg biračkog popisa (red / redak 5 iz Obrasca za brojno stanje)			
Ukupan broj važećih glasova (red / redak D1 + red / redak D2)			
Ukupan broj važećih glasova (red / redak D1 = red / redak D2) za ne stajže			
ZBIR / ZBROJ GLASOVA			
OBS	5. Broj potpisa na izvodu iz Centralnog biračkog spiska (ručno brojati)		423
1)	Ukupan broj potpisa na izvodima iz Centralnog biračkog spiska / Središnjeg biračkog popisa (red / redak 5 iz Obrasca za brojno stanje)		450
2)	Broj glasačkih listića u glasačkim kutijama		448
3)	Test tačnosti / točnosti red / redak 1 = red / redak 2; ako nisu isti upisati razliku		0
A)	Nevažeći neoznačeni glasački listići		2
B)	Nevažeći ostali glasački listići		3
C)	Ukupan broj nevažećih glasačkih listića (red / redak A + red / redak B)		6
D1)	Ukupan broj važećih glasova politička stranka, koalicija, lista nezavisnih / neovisnih kandidata ili nezavisni / neovisni kandidat		444
D2)	Ukupan broj važećih glasova (nacionalna manjina)		0 n/a
D)	Ukupan broj važećih glasova (red / redak D1 + red / redak D2)		450
E)	Ukupan broj svih glasačkih listića (red / redak C + red / redak D)		450
F)	Test tačnosti / točnosti: red / redak E = red / redak 2; ako nisu isti upisati razliku		0

Контролор изборних резултата може у реду 1) промијенити број потписа ако се разликује од броја потписа на Образцу бројног стања, и уколико ће на тај начин валидовати Образац за збирне резултате (слика 6).

Слика 6

Izbori za	Nivo	Šifra općine	Šifra biračkog mjesta
PREDSJEDNIŠTVO BOSNE I HERCEGOVINE	BOŠNJAČKIHRVATSKI ČLAN PREDSJEDNIŠTVA	701/702	001A002
Test tačnosti / točnosti red / redak 1 = red / redak 2; ako nisu isti upisati razliku			
Ukupan broj potpisa na izvodu iz Centralnog biračkog spiska / Središnjeg biračkog popisa (red / redak 5 iz Obrasca za brojno stanje)			
ZBIR / ZBROJ GLASOVA			
OBS	5. Broj potpisa na izvodu iz Centralnog biračkog spiska (ručno brojati)		450
1)	Ukupan broj potpisa na izvodu iz Centralnog biračkog spiska / Središnjeg biračkog popisa (red / redak 5 iz Obrasca za brojno stanje)		450
2)	Broj glasačkih listića u glasačkim kutijama		450
3)	Test tačnosti / točnosti red / redak 1 = red / redak 2; ako nisu isti upisati razliku		0
A)	Nevažeći neoznačeni glasački listići		10
B)	Nevažeći ostali glasački listići		10
C)	Ukupan broj nevažećih glasačkih listića (red / redak A + red / redak B)		20
D)	Ukupan broj važećih glasova		430
E)	Ukupan broj svih glasačkih listića (red / redak C + red / redak D)		450
F)	Test tačnosti / točnosti: red / redak E = red / redak 2; ako nisu isti upisati razliku		0

Контролор изборних резултата, за бирачка мјеста на којима је кандидат добио више гласова од политичког субјекта, у форми “Уреди валидације – Захтјев за контролно бројање – Генериши” генерирати “Захтјев за отварање цака и правилно обједињавање утврђених резултата” (слика 7 и 2).

Слика 7

Promjena - Otvorene Liste

Nazad Snimi Snimi i završi

OBRAZAC ZA ZBIRNE / ZBROJNE REZULTATE ZR (OTVORENA LISTA)

Izbori za	Nivo	Šifra općine	Šifra biračkog mjesta		
OPĆINSKO VIJEĆE/SKUPŠTINA OPĆINE/SKUPŠTINA GRADA	CAZIN	002	002A002		
Lista pozicija	Ime političkog subjekta	Ukupno glasova	Lista poz.	Kandidat	Glasova
355	STRANKA ZA BOSNU I HERCEGOVINU	19	1	BEGANOVIĆ MUJO	25

Када Контролор изборних резултата отвори бирачко мјесто, појавиће се форма са статистичким подацима. У овом примјеру (слика 8) није могуће отклонити неправилност па ће у форми “Уреди валидације – Захтјев за контролно бројање – Генериши“ генерисати “Захтјев за отварање цака и правилно обједињавање утврђених резултата“ (слика 8 и 2).

Слика 8

Promjena - ZR

Nazad Snimi Snimi i završi

OBRAZAC ZA ZBIRNE / ZBROJNE REZULTATE ZR (VEĆINSKI GLAS)

Izbori za	Nivo	Šifra općine	Šifra biračkog mjesta
NAČELNIKI/GRADONAČELNIK	CAZIN	002	002A002

Test tačnosti / točnosti: red / redak E = red / redak 2; ako nisu isti upisati razliku

ZBIR / ZBROJ GLASOVA

OBS	5. Broj potpisa na Izvodu iz Centralnog biračkog spiska (ručno brojati)	200
1)	Ukupan broj potpisa na izvodu iz Centralnog biračkog spiska / Središnjeg biračkog popisa (red / redak 5 iz Obrasca za brojno stanje)	200
2)	Broj glasačkih listića u glasačkim kutijama	200
3)	Test tačnosti / točnosti red / redak 1 = red / redak 2; ako nisu isti upisati razliku	0
A)	Nevažeći neoznačeni glasački listići	0
B)	Nevažeći ostali glasački listići	0
C)	Ukupan broj nevažećih glasačkih listića (red / redak A + red / redak B)	0
D)	Ukupan broj važećih glasova	196
E)	Ukupan broj svih glasačkih listića (red / redak C + red / redak D)	196
F)	Test tačnosti / točnosti: red / redak E = red / redak 2; ako nisu isti upisati razliku	4

Unošenje netačnih podataka snosi krivičnu odgovornost!

Контролор изборних резултата генериши Извјештај за невалидна бирачка мјеста и доставља га на увид изборној комисија. Извјештај се генерише у форми “Уреди Валидације – Извјештај о невалидним бирачким мјестима – Генериши”. Извјештај се може генерисати за сваки ниво појединачно, али и као јединствен извјештај за све нивое (слика 2).

Примјер “Извјештаја за невалидна бирачка мјеста“ (слика 9)

Слика 9

Извјештај за невалидна бирачка мјеста	
<i>Opštinska/općinska izborna komisija/povjerenstvo 001 - VELIKA KLADUŠA</i>	
PREDSJEDNIŠTVO BIH	
001A007 <i>Broj glasačkih listića u glasačkim kutijama ne smije biti veći od ukupnog broja potpisa na izvodu iz Centralnog biračkog spiska</i>	
Red 3 ZR, Test tačnosti I	20
Red 1 ZR - red 2 ZR, Razlika ukupnog broja potpisa na izvodu iz Centralnog biračkog spiska i broja glasačkih listića u glasačkoj kutiji	20
001A007 <i>Broj glasačkih listića u glasačkim kutijama nije jednak ukupnom broju svih glasačkih listića</i>	
Red F ZR, Test tačnosti II	5
Red E Z - red 2 ZR, Razlika ukupnog broja svih glasačkih listića ukupnog broja glasačkih listića u glasačkoj kutiji	5
001A007 <i>Ukupan broj potpisa na izvodu iz Centralnog biračkog spiska na ZR obrascu nije jednak broju potpisa na izvodu iz Centralnog biračkog spiska na obrascu brojnog stanja</i>	
Ukupan broj potpisa na izvodu iz Centralnog biračkog spiska na ZR obrascu	105
Ukupan broj potpisa na izvodu iz Centralnog biračkog spiska na obrascu brojnog stanja	0

Обједињени изборни резултати

Након што од бирачких одбора преузме сву документацију и материјале за изборе, изборна комисија утврђује обједињене изборне резултате гласања које је спроведено у тој основној изборној јединици за све нивое власти, и о томе сачињава записник који се подноси Централној изборној комисији БиХ у року од 24 сата након затварања бирачких мјеста, а најкасније до 19.00 часова, наредног дана од дана одржавања избора.

Уколико изборна комисија није у могућности објединити утврђене изборне резултате због тога што бирачки одбор није правилно извршио бројање гласачких листића, или ради одступања која указују на нерегуларности код бројања гласова, контролор изборних резултата изборне комисије врши рјешавање свих валидацијских грешака на тим бирачким мјестима **најкасније 36 часова од затварања бирачких мјеста.**

Након што истекне наведени рок Централна изборна комисија БиХ на основу извјештаја Главног контролора Централне изборне комисије БиХ издаје наредбу изборној комисији о отварању цакова са гласачким материјалом и бројање гласачких листића у циљу правилног обједињавања утврђених изборних резултата на бирачким мјестима на којим бирачки одбор није правилно утврдио изборне резултате.

По добијању наредбе изборна комисија врши припреме за бројање на начин да именује тим за отварање цакова и бројање гласачких листића који ће вршити бројање гласачких листића у циљу правилног обједињавања утврђених изборних резултата и писаним путем обавјештава акредитоване посматраче који имају право посматрати рад изборне комисије и овог тима, о мјесту и времену наведеног бројања гласачких листића. Изборна комисија организује поновно бројање гласачких листића одмах по добијању наредбе од Централне изборне комисије БиХ, водећи рачуна о обавезном присуству акредитованих посматрача.

КРАТКИ ПОДСЈЕТНИК РАДЊИ И ОБАВЕЗА

- 1) Да ли је контролор изборних резултата добио рјешење о именовану?
- 2) Да ли је референт за унос изборних резултата и супервизор изборних резултата добио рјешење о именовану?
- 3) Да ли је контролор изборних резултата извршио обуку супервизора изборних резултата и референта за унос изборних резултата?
- 4) Да ли је референт за унос изборних резултата извршио унос изборних резултата одмах по добијању података са бирачког мјеста (зелене копије образаца са изборним резултатима, слике зелених копија добијене путем мобилног телефона и сл.)?
- 5) Да ли је супервизор изборних резултата:
  - контролисао да сви подаци за свако бирачко мјесто унесе референт за унос;
  - кориговао оне податке у апликацији за које се утврдило да је референт за унос унио погрешно.
- 6) Да ли је након добијених зелених копија са изборним резултатима извршена провјера уноса изборних резултата?
- 7) Да ли је контролор изборних резултата извршио корекције у апликацији за унос изборних резултата, а у складу са чланом 60 став б) Правилника о спровођењу избора у БиХ (види: ПРИЛОЗИ)?
- 8) Да ли су други прелиминарни, незванични и некомплетни резултати избора унешени у апликацију за унос резултата у року који је утврђен (до 11:00 часова наредног дана од дана одржавања избора – локални избори)?
- 9) Да ли је контролор изборних резултата извршио корекције у апликацији за унос изборних резултата у складу са утврђеним роком, односно најкасније 36 часова од затварања бирачких мјеста?
- 10) Да ли је контролор изборних резултата, супервизор изборних резултата и референт за унос изборних резултата добио одговарајућу накнаду за свој рад?

ПОГЛАВЉЕ 2 – Огледни примјери рјешавања валидацијских грешака контролора изборних резултата у основној изборној јединици у БиХ

У поступку контроле изборних резултата контролор изборних резултата ће наићи на сљедећа неслагања у изборним резултатима, која ће рјешавати у току свог рада:

- 1) Укупан број потписа на изводу из ЦБС са обрасца бројног стања и обрасца ЗР – већински глас нису исти:

Бирачки одбор у свом раду најчешће прави сљедећа неслагања овог типа:

Образац бројног стања БС		
5	Број потписа на изводу из ЦБС	457
Образац ЗР – већински глас		
1	Укупан број потписа на изводу из ЦБС	891
2	Број гласачких листића у гласачкој кутији	457
3	Тест тачности ред 1 = ред 2	434

У овом случају бирачки одбор је у образац бројног стања уписао број потписа на изводу из ЦБС исправно, док је у обрасцу за збирне резултате ЗР – већински глас умјесто броја потписа уписао број имена на изводу из ЦБС.

Контролор изборних резултата је дужан да у реду 1 обрасца за збирне резултате ЗР – већински глас промјени уписани број и упише број са обрасца за бројно стање, а да у реду 3 обрасца за збирне резултате ЗР – већински глас промијени тест тачности те добије да је тест тачности 0, како слиједи:

Образац бројног стања БС		
5	Број потписа на изводу из ЦБС	457
Образац ЗР – већински глас		
1	Укупан број потписа на изводу из ЦБС-а	457
2	Број гласачких листића у гласачкој кутији	457
3	Тест тачности ред 1 = ред 2	0

Такође се дешава да бирачки одбор у обрасцу бројног стања БС у реду 5 не упише број потписа на изводу из ЦБС, тако да се контролору изборних резултата појави сљедећи случај у валидацијама:

Образац бројног стања БС		
5	Број потписа на изводу из ЦБС	0
Образац ЗР – већински глас		
1	Укупан број потписа на изводу из ЦБС-а	457
2	Број гласачких листића у гласачкој кутији	457
3	Тест тачности ред 1 = ред 2	0

Контролор изборних резултата је обавезан да упише број потписа у образац бројног стања са обрасца за збирне резултате ЗР – већински глас како се види у овом примјеру:

Образац бројног стања БС		
5	Број потписа на изводу из ЦБС	457
Образац ЗР – већински глас		
1	Укупан број потписа на изводу из ЦБС-а	457
2	Број гласачких листића у гласачкој кутији	457
3	Тест тачности ред 1 = ред 2	0

Надаље, бирачки одбор може да направи грешку тако што не упише број потписа на изводу из ЦБС у ред 1 обрасца за збирне резултате ЗР – већински глас и контролор наилази на сљедећи случај:

Образац бројног стања БС		
5	Број потписа на изводу из ЦБС	457
Образац ЗР – већински глас		
1	Укупан број потписа на изводу из ЦБС-а	0
2	Број гласачких листића у гласачкој кутији	457
3	Тест тачности ред 1 = ред 2	0

Контролор је обавезан да у ред 1 обрасца за збирне резултате ЗР – већински глас упише број потписа из реда 5 обрасца бројног стања тако да добије сљедеће:

Образац бројног стања БС		
5	Број потписа на изводу из ЦБС	457
Образац ЗР – већински глас		
1	Укупан број потписа на изводу из ЦБС-а	457
2	Број гласачких листића у гласачкој кутији	457
3	Тест тачности ред 1 = ред 2	0

Уколико на одређеном бирачком мјесту бирачки одбор не упише број потписа на изводу из ЦБС ни на једном обрасцу, контролор изборних резултата уписује у сва поља у Апликацији у која то треба уписати податак о броју потписа о коначном одзиву бирача који је бирачки одбор доставио изборној комисији после затварања бирачког мјеста.

Грешке овог типа неслагања се појављују и на обрасцу за збирне резултате ЗР – отворена листа, а начин њиховог рјешавања је идентичан.

2) Број потписа на изводу из ЦБС није једнак броју гласачких листића у гласачкој кутији

Најчешће грешке које бирачки одбор направи у овом типу валидације су сљедеће. У поље тест тачности упише неправилан број и то:

1	Укупан број потписа на изводу из ЦБС-а	458
2	Број гласачких листића у гласачкој кутији	457
3	Тест тачности ред 1 = ред 2	0

Контролор је дужан да у поље тест тачности упише разлику између укупног броја потписа на изводу из ЦБС, и укупног броја гласачких листића у кутији (уписује се апсолутна вриједност број без обзира да ли је та разлика у плусу или минусу), тако да добије сљедеће:

1	Укупан број потписа на изводу из ЦБС-а	458
2	Број гласачких листића у гласачкој кутији	457
3	Тест тачности ред 1 = ред 2	1

Грешке овог типа неслагања се појављују и на обрасцу за збирне резултате ЗР – пропорционална заступљеност и начин њиховог рјешавања је идентичан.

3) Сума неважећих неозначених и неважећих осталих гласачких листића није тачна

Бирачки одбор приликом попуњавања образаца за ову валидацију прави три типа грешака и то:

Прва грешка:

А	Неважећи неозначени гласачки листићи	7
Б	Неважећи остали гласачки листићи	8
Ц	Укупан број неважећих гласачких листића	17

Кад се саберу неважећи неозначени гласачки листићи, којих је 7, и неважећи остали гласачки листићи, којих је 8, добије се број 16, а не 17 како је евидентирао бирачки одбор. Контролор изборних резултата у овом случају исправно сабере неважеће неозначене гласачке листиће и неважеће остале гласачке листиће и тај број упише као укупан број неважећих гласачких листића, како слиједи:

А	Неважећи неозначени гласачки листићи	7
Б	Неважећи остали гласачки листићи	8
Ц	Укупан број неважећих гласачких листића	15

Друга грешка:

А	Неважећи неозначени гласачки листићи	10
Б	Неважећи остали гласачки листићи	10
Ц	Укупан број неважећих гласачких листића	10

Овај тип грешке се рјешава на два начина. Први начин рјешавања грешке је да контролор провјери други тест тачности и, ако је он 10, контролор у реду Ц укупан број неважећих гласачких листића упише 20, јер је $10 + 10 = 20$.

1	Укупан број потписа на изводу из ЦБС	458
2	Број гласачких листића у гласачкој кутији	458
3	Тест тачности ред 1 = ред 2	0
А	Неважећи неозначени гласачки листићи	10
Б	Неважећи остали гласачки листићи	10
Ц	Укупан број неважећих гласачких листића	10
Д	Укупан број важећих гласова	438
Е	Укупан број свих гласачких листића ред Ц + ред Д	448
Ф	Тест тачности ред Е = ред 2	10

1	Укупан број потписа на изводу из ЦБС	458
2	Број гласачких листића у гласачкој кутији	458
3	Тест тачности ред 1 = ред 2	0
А	Неважећи неозначени гласачки листићи	10
Б	Неважећи остали гласачки листићи	10
Ц	Укупан број неважећих гласачких листића	20
Д	Укупан број важећих гласова	438
Е	Укупан број свих гласачких листића ред Ц + ред Д	458
Ф	Тест тачности ред Е = ред 2	0

А уколико је други тест тачности 0, контролор изборних резултата је дужан назвати предсједника бирачког одбора и упитати га да је 10 неважећих неозначених или је 10 неважећих осталих гласачких листића, јер је евидентно да је укупан број неважећих гласачких листића 10:

1	Укупан број потписа на изводу из ЦБС	458
2	Број гласачких листића у гласачкој кутији	458
3	Тест тачности ред 1 = ред 2	0
А	Неважећи неозначени гласачки листићи	10
Б	Неважећи остали гласачки листићи	10
Ц	Укупан број неважећих гласачких листића	10
Д	Укупан број важећих гласова	448
Е	Укупан број свих гласачких листића ред Ц + ред Д	458
Ф	Тест тачности ред Е = ред 2	0

Контролор након разговора са предсједником исто рјешава тако што у поље неважећи неозначени или поље неважећи остали гласачки листићи уписује 0 умјесто броја 10:

1	Укупан број потписа на изводу из ЦБС	458
2	Број гласачких листића у гласачкој кутији	458
3	Тест тачности ред 1 = ред 2	0
А	Неважећи неозначени гласачки листићи	10
Б	Неважећи остали гласачки листићи	0
Ц	Укупан број неважећих гласачких листића	10
Д	Укупан број важећих гласова	448
Е	Укупан број свих гласачких листића ред Ц + ред Д	458
Ф	Тест тачности ред Е = ред 2	0

или

1	Укупан број потписа на изводу из ЦБС	458
2	Број гласачких листића у гласачкој кутији	458
3	Тест тачности ред 1 = ред 2	0
А	Неважећи неозначени гласачки листићи	0
Б	Неважећи остали гласачки листићи	10
Ц	Укупан број неважећих гласачких листића	10
Д	Укупан број важећих гласова	448
Е	Укупан број свих гласачких листића ред Ц + ред Д	458
Ф	Тест тачности ред Е = ред 2	0

Трећа грешка

А	Неважећи неозначени гласачки листићи	0
Б	Неважећи остали гласачки листићи	0
Ц	Укупан број неважећих гласачких листића	25

Бирачки одбор приликом попуњавања образаца, да ли непажњом (заборавили да унесу податке колико је неважећих неозначених, а колико неважећих осталих гласачких листића), или из разлога што нису ни пребројали неважеће неозначене и неважеће остале гласачке листиће, него су све ставили под исту категорију, погријеши и не попуни исправно образац, јер 0+0 није једнако 25. Контролор изборних резултата је обавезан назвати предсједника бирачког одбора и утврдити колико је било неважећих неозначених, а колико неважећих осталих гласачких листића и кад добијени податак унесе у наведена поља и умјесто 0 добије:

А	Неважећи неозначени гласачки листићи	15
Б	Неважећи остали гласачки листићи	10
Ц	Укупан број неважећих гласачких листића	25

Може се десити да бирачки одбор у поље укупан број неважећих гласачких листића грешком упише број који није требао, што значи да нису имали неважећих гласачких листића. Контролор то може да уочи ако поново погледа други тест тачности, и ако је у другом тесту тачности број који се поклапа са укупним бројем неважећих гласачких листића, онда контролор у пољу укупан број неважећих гласачких листића уписује 0.

1	Укупан број потписа на изводу из ЦБС	458
2	Број гласачких листића у гласачкој кутији	458
3	Тест тачности ред 1 = ред 2	0
А	Неважећи неозначени гласачки листићи	0
Б	Неважећи остали гласачки листићи	0
Ц	Укупан број неважећих гласачких листића	25
Д	Укупан број важећих гласова	458
Е	Укупан број свих гласачких листића ред Ц + ред Д	483
Ф	Тест тачности ред Е = ред 2	25

1	Укупан број потписа на изводу из ЦБС	458
2	Број гласачких листића у гласачкој кутији	458
3	Тест тачности ред 1 = ред 2	0
А	Неважећи неозначени гласачки листићи	0
Б	Неважећи остали гласачки листићи	0
Ц	Укупан број неважећих гласачких листића	0
Д	Укупан број важећих гласова	458
Е	Укупан број свих гласачких листића ред Ц + ред Д	458
Ф	Тест тачности ред Е = ред 2	0

Грешке овог типа неслагања се појављују и на обрасцу за збирне резултате ЗР – пропорционална заступљеност и начин њиховог рјешавања је идентичан.

4) Укупан број важећих гласачких листића ред Д није једнак броју који се добије кад се саберу сви гласови по кандидатима

Бирачки одбор приликом попуњавања образаца често направи грешку тако што у поље ред Д обрасца ЗР – већински глас упише укупан број важећих гласачких листића, а да тај број није добио тако што је сабрао све гласове по кандидатима, тако да се ова два броја разликују. Ово неслагање се примјећује тако што поред поља Д, у црвеном оквиру стоји стваран збир гласова по кандидатима:

1	Укупан број потписа на изводу из ЦБС	458
2	Број гласачких листића у гласачкој кутији	458
3	Тест тачности ред 1 = ред 2	0
А	Неважећи неозначени гласачки листићи	0
Б	Неважећи остали гласачки листићи	0
Ц	Укупан број неважећих гласачких листића	0
Д	Укупан број важећих гласова	458
Е	Укупан број свих гласачких листића ред Ц + ред Д	458
Ф	Тест тачности ред Е = ред 2	0

457

У овом случају видимо да је бирачки одбор у поље укупан број важећих гласачких листића навео да има 458, а кад се саберу сви гласови по кандидатима збир је 457. Контролор је обавезан да у поље за ред Д упише број који му је апликација приказала поред реда Д, а у овом случају је то 457.

1	Укупан број потписа на изводу из ЦБС	458
2	Број гласачких листића у гласачкој кутији	458
3	Тест тачности ред 1 = ред 2	0
А	Неважећи неозначени гласачки листићи	0
Б	Неважећи остали гласачки листићи	0
Ц	Укупан број неважећих гласачких листића	0
Д	Укупан број важећих гласова	457
Е	Укупан број свих гласачких листића ред Ц + ред Д	458
Ф	Тест тачности ред Е = ред 2	0

- 5) Збир укупног броја неважећих гласачких листића ред Ц и укупног броја важећих гласова ред Д није једнак укупном броју свих гласачких листића ред Е

Бирачки одбор неријетко у пољу ред Е не утврди исправно укупан број свих гласачких листића, тако да направи сљедећу грешку:

Ц	Укупан број неважећих гласачких листића	0
Д	Укупан број важећих гласова	457
Е	Укупан број свих гласачких листића ред Ц + ред Д	458

У овом примјеру видимо да је бирачки одбор погријешило јер $0 + 457$ не износи 458. Контролор је обавезан да сабере бројеве из реда Ц и реда Д и да број који добије упише у ред Е.

Ц	Укупан број неважећих гласачких листића	0
Д	Укупан број важећих гласова	457
Е	Укупан број свих гласачких листића ред Ц + ред Д	457

6) Број гласачких листића у гласачкој кутији ред 2 није једнак укупном броју свих гласачких листића ред Е

Веома често бирачки одбор направи грешку тако да неправилно упореди бројеве у реду 2 и реду Е.

1	Укупан број потписа на изводу из ЦБС	458
2	Број гласачких листића у гласачкој кутији	458
3	Тест тачности ред 1 = ред 2	0
А	Неважећи неозначени гласачки листићи	10
Б	Неважећи остали гласачки листићи	0
Ц	Укупан број неважећих гласачких листића	10
Д	Укупан број важећих гласова	449
Е	Укупан број свих гласачких листића ред Ц + ред Д	459
Ф	Тест тачности ред Е = ред 2	0

У овом примјеру видимо да број у реду 2 није једнак броју у реду Е, па самим тим и број у тесту тачности није 0. Контролор исправља број у тесту тачности и уписује тачну разлику (као и у првом тесту тачности уписује апсолутну вриједност без обзира да ли је разлика у плусу или минусу).

1	Укупан број потписа на изводу из ЦБС	458
2	Број гласачких листића у гласачкој кутији	458
3	Тест тачности ред 1 = ред 2	0
А	Неважећи неозначени гласачки листићи	10
Б	Неважећи остали гласачки листићи	0
Ц	Укупан број неважећих гласачких листића	10
Д	Укупан број важећих гласова	449
Е	Укупан број свих гласачких листића ред Ц + ред Д	459
Ф	Тест тачности ред Е = ред 2	1

Грешке овог типа неслагања се појављују и на обрасцу за збирне резултате ЗР – пропорционална заступљеност и начин њиховог рјешавања је идентичан.

7) Кандидат добио више гласова од политичке партије

Наведена неправилност може се ријешити искључиво упућивањем Захтјева за отварање цака и правилно обједињавање утврђених резултата Централној изборној комисији БиХ.

Приликом рјешавања неслагања за овај ниво власти вриједи иста правила као и за претходно описана неслагања код већинског гласа, с тим да постоји једна специфичност, а то је да на овом обрасцу укупан број важећих гласачких листића ред Д добијемо кад саберемо важеће гласачке листиће за политичке субјекте ред Д1 и важеће гласачке листиће ред Д2.

У основним изборним јединицама у којима имамо националне мањине то изгледа овако:

Д1	Укупан број важећих гласова за политичке субјекте	438
Д2	Укупан број важећих гласова за националне мањине	20
Д	Укупан број важећих гласова ред Д1 + ред Д2	458

У основним изборним јединицама у којима немамо националне мањине то изгледа овако:

Д1	Укупан број важећих гласова за политичке субјекте	458
Д2	Укупан број важећих гласова за националне мањине	0
Д	Укупан број важећих гласова ред Д1 + ред Д2	458

На општим изборима, као и код спровођења локалних избора у основним изборним јединицама у којима немамо националне мањине, у реду Д2 увијек мора да је уписана 0. Бирачки одбор приликом попуњавања обрасца најчешће прави сљедеће валидацијске грешке и то:

- а) укупан број важећих гласачких листића, ред Д, није једнак броју који се добије кад се саберу сви гласови по политичким субјектима са гласовима за националне мањине у основним изборним јединицама у којима имамо избор за националне мањине

1	Укупан број потписа на изводу из ЦБС	458
2	Број гласачких листића у гласачкој кутији	458
3	Тест тачности ред 1 = ред 2	0
А	Неважећи неозначени гласачки листићи	11
Б	Неважећи остали гласачки листићи	9
Ц	Укупан број неважећих гласачких листића	20
Д1	Укупан број важећих гласова за политичке субјекте	438
Д2	Укупан број важећих гласова за националне мањине	0
Д	Укупан број важећих гласова ред Д1 + ред Д2	438
Е	Укупан број свих гласачких листића ред Ц + ред Д	458
Ф	Тест тачности ред Е = ред 2	0

439

Апликација у овом случају указује да је збир гласова по политичким субјектима 439, а не 438, како је навео бирачки одбор те контролор треба тај податак промијенити у реду Д1, а послје тога и у реду Д.

1	Укупан број потписа на изводу из ЦБС	458
2	Број гласачких листића у гласачкој кутији	458
3	Тест тачности ред 1 = ред 2	0
А	Неважећи неозначени гласачки листићи	11
Б	Неважећи остали гласачки листићи	9
Ц	Укупан број неважећих гласачких листића	20
Д1	Укупан број важећих гласова за политичке субјекте	439
Д2	Укупан број важећих гласова за националне мањине	0
Д	Укупан број важећих гласова ред Д1 + ред Д2	439
Е	Укупан број свих гласачких листића ред Ц + ред Д	459
Ф	Тест тачности ред Е = ред 2	1

Специфичан примјер грешке коју прави бирачки одбор приликом попуњавања образаца

1	Укупан број потписа на изводу из ЦБС	458
2	Број гласачких листића у гласачкој кутији	457
3	Тест тачности ред 1 = ред 2	1
А	Неважећи неозначени гласачки листићи	10
Б	Неважећи остали гласачки листићи	0
Ц	Укупан број неважећих гласачких листића	10
Д	Укупан број важећих гласова	448
Е	Укупан број свих гласачких листића ред Ц + ред Д	458
Ф	Тест тачности ред Е = ред 2	1

Слиједи примјер гдје је бирачки одбор приликом бројања гласачких листића у гласачкој кутији направио грешку, и није тачно утврдио тај број. Кад је попуњен образац, та је грешка постала уочљива и евидентно је да је бирачки одбор утврдио тачан број гласачких листића у гласачкој кутији. Контролор ову неправилност рјешава на начин да замијени број у реду 2 бројем из реда Е и исправи тестове тачности.

1	Укупан број потписа на изводу из ЦБС	458
2	Број гласачких листића у гласачкој кутији	458
3	Тест тачности ред 1 = ред 2	0
А	Неважећи неозначени гласачки листићи	10
Б	Неважећи остали гласачки листићи	0
Ц	Укупан број неважећих гласачких листића	10
Д	Укупан број важећих гласова	448
Е	Укупан број свих гласачких листића ред Ц + ред Д	458
Ф	Тест тачности ред Е = ред 2	0

Бирачки одбор у великом броју случајева не направи само један тип грешке приликом попуњавања образаца, него направи више типова грешака. Контролор изборних резултата кад бирачко мјесто отвори да би рјешавао валидације, увијек рјешава све валидације одједном.

1	Укупан број потписа на изводу из ЦБС	458
2	Број гласачких листића у гласачкој кутији	458
3	Тест тачности ред 1 = ред 2	0
А	Неважећи неозначени гласачки листићи	2
Б	Неважећи остали гласачки листићи	0
Ц	Укупан број неважећих гласачких листића	0
Д1	Укупан број важећих гласова за политичке субјекте	445
Д2	Укупан број важећих гласова за националне мањине	0
Д	Укупан број важећих гласова ред Д1 + ред Д2	445
Е	Укупан број свих гласачких листића ред Ц + ред Д	445
Ф	Тест тачности ред Е = ред 2	11

Солвирање наведених валидација

1	Укупан број потписа на изводу из ЦБС	458
2	Број гласачких листића у гласачкој кутији	458
3	Тест тачности ред 1 = ред 2	0
А	Неважећи неозначени гласачки листићи	2
Б	Неважећи остали гласачки листићи	0
Ц	Укупан број неважећих гласачких листића	2
Д1	Укупан број важећих гласова за политичке субјекте	445
Д2	Укупан број важећих гласова за националне мањине	0
Д	Укупан број важећих гласова ред Д1 + ред Д2	456
Е	Укупан број свих гласачких листића ред Ц + ред Д	458
Ф	Тест тачности ред Е = ред 2	0

ОГЛЕДНИ ПРИМЈЕРИ РЈЕШАВАЊА ВАЛИДАЦИЈА – НАЦИОНАЛНЕ МАЊИНЕ

У основним изборним јединицама, приликом спровођења локалних избора, у којима имају загарантована мјеста за националне мањине, бирачки одбор може да погријеши приликом уписа броја гласова за кандидате за националне мањине:

1	Укупан број потписа на изводу из ЦБС	458
2	Број гласачких листића у гласачкој кутији	458
3	Тест тачности ред 1 = ред 2	0
А	Неважећи неозначени гласачки листићи	11
Б	Неважећи остали гласачки листићи	9
Ц	Укупан број неважећих гласачких листића	20
Д1	Укупан број важећих гласова за политичке субјекте	427
Д2	Укупан број важећих гласова за националне мањине	10
Д	Укупан број важећих гласова ред Д1 + ред Д2	438
Е	Укупан број свих гласачких листића ред Ц + ред Д	458
Ф	Тест тачности ред Е = ред 2	0

11

Контролор мијења број у реду Д2 у онај који му је апликација указала:

1	Укупан број потписа на изводу из ЦБС	458
2	Број гласачких листића у гласачкој кутији	458
3	Тест тачности ред 1 = ред 2	0
А	Неважећи неозначени гласачки листићи	11
Б	Неважећи остали гласачки листићи	9
Ц	Укупан број неважећих гласачких листића	20
Д1	Укупан број важећих гласова за политичке субјекте	427
Д2	Укупан број важећих гласова за националне мањине	11
Д	Укупан број важећих гласова ред Д1 + ред Д2	438
Е	Укупан број свих гласачких листића ред Ц + ред Д	458
Ф	Тест тачности ред Е = ред 2	0

ВАЖНО

Приликом уноса изборних резултата особље за унос изборних резултата, супервизори изборних резултата, као и контролори изборних резултата сљедеће податке које уносе у апликацију не смију мијењати и морају да буду идентични онима који се налазе у обрасцу, а то су:

- 1) број гласова по кандидатима за ниво гдје се користи изборни систем већинског гласа,
- 2) број гласова по политичким субјектима за ниво гдје се користи систем пропорционалне заступљености,
- 3) број гласова по кандидатима за националне мањине на локалним изборима, ниво градско/општинско вијеће, односно скупштина града/општине и
- 4) број гласова по кандидатима политичких субјеката за изборне нивое гдје се користи изборни систем пропорционалне заступљености.

Из наведеног произлази да нико у апликацију не смије да унесе било који други број гласова за горе наведене категорије у односу на онај број који је утврдио бирачки одбор.

Начин поступања када се валидације не могу ријешити кроз редовну процедуру

Након завршене контроле изборних резултата контролор изборних резултата изборној комисији основне изборне јединице подноси извјештај. Извјештајем изборну комисију обавјештава о бирачким мјестима на којима за одређене изборне нивое неправилности није могуће ријешити и због којих неће бити могуће правилно обједињени утврђене изборне резултате. У наведеним случајевима потребно је Централној изборној комисији БиХ упутити Захтјев за отварање цака и правилно обједињавање утврђених резултата, како би се правилно утврдили изборни резултати за та бирачка мјеста.

Контролор изборних резултата подноси извјештај изборној комисији када утврди неправилности у сљедећим случајевима:

1	Укупан број потписа на изводу из ЦБС	458
2	Број гласачких листића у гласачкој кутији	458
3	Тест тачности ред 1 = ред 2	0
А	Неважећи неозначени гласачки листићи	10
Б	Неважећи остали гласачки листићи	0
Ц	Укупан број неважећих гласачких листића	10
Д	Укупан број важећих гласова	447
Е	Укупан број свих гласачких листића ред Ц + ред Д	457
Ф	Тест тачности ред Е = ред 2	1

1	Укупан број потписа на изводу из ЦБС	458
2	Број гласачких листића у гласачкој кутији	458
3	Тест тачности ред 1 = ред 2	0
А	Неважећи неозначени гласачки листићи	10
Б	Неважећи остали гласачки листићи	0
Ц	Укупан број неважећих гласачких листића	10
Д	Укупан број важећих гласова	449
Е	Укупан број свих гласачких листића ред Ц + ред Д	459
Ф	Тест тачности ред Е = ред 2	1

1	Укупан број потписа на изводу из ЦБС	458
2	Број гласачких листића у гласачкој кутији	458
3	Тест тачности ред 1 = ред 2	0
А	Неважећи неозначени гласачки листићи	2
Б	Неважећи остали гласачки листићи	0
Ц	Укупан број неважећих гласачких листића	2
Д1	Укупан број важећих гласова за политичке субјекте	445
Д2	Укупан број важећих гласова за националне мањине	10
Д	Укупан број важећих гласова ред Д1 + ред Д2	455
Е	Укупан број свих гласачких листића ред Ц + ред Д	457
Ф	Тест тачности ред Е = ред 2	1
1	Укупан број потписа на изводу из ЦБС-а	458
2	Број гласачких листића у гласачкој кутији	458
3	Тест тачности ред 1 = ред 2	0
А	Неважећи неозначени гласачки листићи	2
Б	Неважећи остали гласачки листићи	0
Ц	Укупан број неважећих гласачких листића	2
Д1	Укупан број важећих гласова за политичке субјекте	445
Д2	Укупан број важећих гласова за националне мањине	12
Д	Укупан број важећих гласова ред Д1 + ред Д2	457
Е	Укупан број свих гласачких листића ред Ц + ред Д	459
Ф	Тест тачности ред Е = ред 2	1

Контролор изборних резултата треба све валидацијске грешке, односно неправилности, свести на тест тачности у реду Ф. У случају кад је у тесту тачности у реду Ф уписан број који није 0 (без обзира да ли је број у плусу или минусу), обавезно подноси извјештај изборној комисији како би се приступило правилном обједињавању утврђених резултата, и то са следећим подацима:

БМ 001А001

Гласало 458 бирача, у гласачкој кутији се налазило 458 гласачких листића. Сума важећих и неважећих гласачких листића износи 457 и има мање један гласачки листић, или збир важећих и неважећих гласачких листића износи 459 и један гласачки листић је више.

У наведеном примјеру ради се о једном гласачком листићу. У пракси долазиће до великих одступања у овим подацима, које ће бирачки одбор чинити.

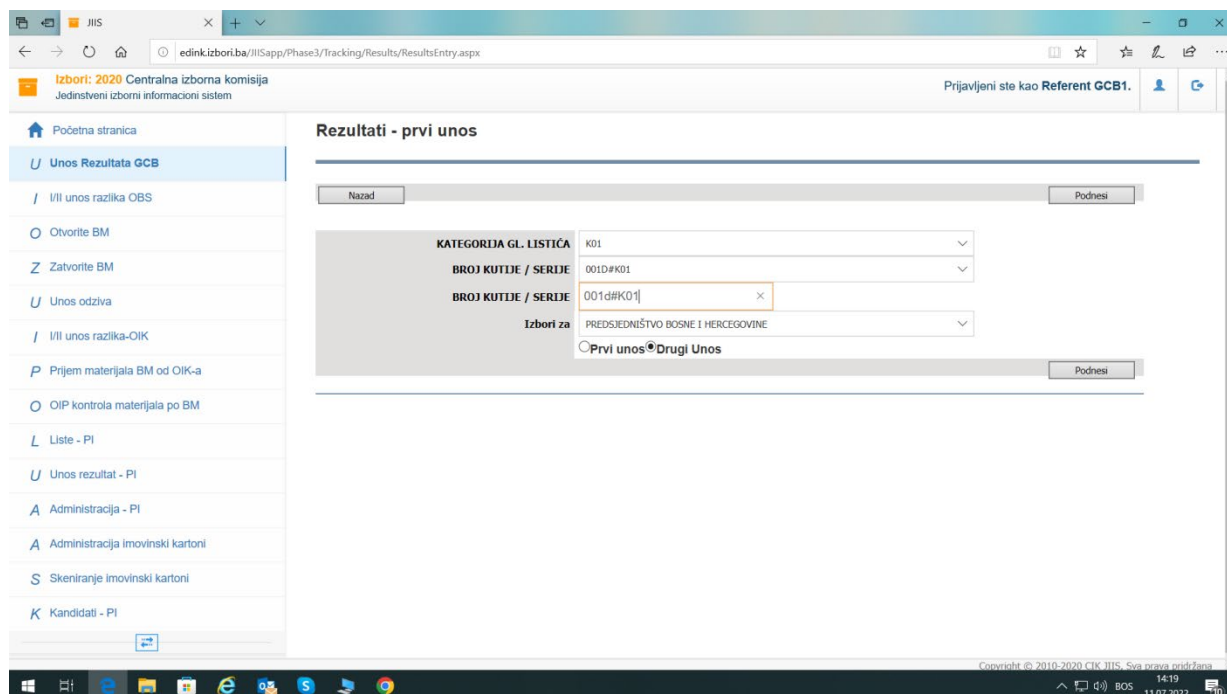
ПОГЛАВЉЕ 3 – Унос изборних резултата у Главном центру за бројање и контрола изборних резултата у Централној изборној комисији БиХ

Унос изборних резултата у Главном центру за бројање

Главни центар за бројање Централне изборне комисије БиХ након завршеног бројања гласачких листића приспјелих путем поште, гласачких листића из ДКП-а, гласачких листића са бирачких мјеста за гласање у одсуству, гласачких листића са бирачких мјеста за гласање непотврђеним гласачким листићем и гласачких листића мобилних тимова, организира унос изборних резултата.

Референт за унос изборних резултата у Главном центру за бројање уноси изборне резултате у апликацију која је у основи идентична апликацији за унос изборних резултата у изборној комисији, а разликује се у дијелу избора бирачког мјеста за које се требају да унесу изборни резултати. Референти за унос изборних резултата у изборној комисији у падајућем менију бирају број бирачког мјеста за које се требају да унесу изборни резултати, док референт за унос изборних резултата у Главном центру за бројање у падајућем менију бира кутију из које треба да унесу изборне резултате. У Главном центру за бројање сви гласачки листићи се групишу по кутијама које имају ознаке: 001П#К01 кутија са гласачким листићима приспјелих путем поште; 001Д#К01 кутија са гласачким листићима приспјелих из ДКП-а, слово М у лозинци кутије представља кутију са гласачким листићима из мобилног тима, слово Н кутију за непотврђене, слово О кутију одсуства. Старт уноса изборних резултата и одабир кутије за коју се желе унијети изборни резултати је на слици 9а.

Слика 9а

Након одабира кутије за коју се желе унијети изборни резултати, референт за унос изборних резултата у Главном центру за бројање процедуром описаном од слике 11 до слике 18 уноси изборне резултате за све нивое за које се спроводе избори.

Контрола изборних резултата у Централној изборној комисији БиХ

Централна изборна комисија БиХ именује главног контролора за унос и обраду изборних резултата, његове замјенике, као и контролоре за унос и обраду изборних резултата. Контролори се именују за сваки изборни циклус.

Централна изборна комисија БиХ установила је и води Регистар именованих контролора ОИЈ у БиХ, који садржи све релевантне податке (име и презиме, ЈМБ, пребивалиште, контакт телефон, степен стручне спреме, подаци о изборном искуству, познавање рада на рачунару, број Рјешења о именовању, датум Рјешења о именовању, имејл адреса, језик за сертификат) за сваког именованог контролора.

Централна изборна комисија БиХ уочи одржавања избора организира и спроводи “тестне изборе” (друун), што подразумијева свеобухватно тестирање Апликацији за унос, обраду и контролу изборних резултата – ЈИИС БиХ, на нивоу свих основних изборних јединица у БиХ, као и у Централној изборној комисији БиХ и Главном центру за бројање.

Контролори изборних резултата Централне изборне комисије БиХ прате унос изборних резултата у основним изборним јединицама у БиХ, старају се да изборни резултати буду унешени у законом утврђеном року, и о томе редовно извјештавају Централну изборну комисију БиХ.

Контролори изборних резултата Централне изборне комисије БиХ отклањају валидацијске грешке које нису отклонили контролори изборних резултата ОИЈ, у потпуности или свдећи их у оквиру тестова тачности.

Такође, контролори изборних резултата Централне изборне комисије БиХ отклањају валидацијске грешке које су начињене у Главном центру за бројање.

Надаље, контролори изборних резултата Централне изборне комисије БиХ уско сарађују са правним одјелом Секретаријата Централне изборне комисије БиХ у вези са Захтјевима за отварање цака и правилно обједињавање утврђених резултата, које достављају изборне комисије ОИЈ.

Један од најважнијих задатака контролора изборних резултата Централне изборне комисије БиХ је упућивање приједлога Централној изборној комисији БиХ за поновно бројање гласачких листића са редовних бирачких мјеста у Главном центру за бројање ако су уочене велике неправилности и неконзистентност у евидентирању података на обрасцима за збирне резултате, посебно ако такве неправилности могу утицати на резултате избора.

Исто тако, контролори изборних резултата Централне изборне комисије БиХ анализирају и дају приједлоге Централној изборној комисији БиХ за поновно бројање гласачких листића са редовних бирачких мјеста у Главном центру за бројање на основу захтјева достављених у складу са чланом 5.30 Изборног закона БиХ, након утврђивања изборних резултата (види ПРИЛОЗИ).

Централна изборна комисија БиХ редовно објављује и ажурира изборне резултата за све нивое за које се спроводе избори и све основне изборне јединице у БиХ на својој званичној веб страници, све до потврђивања коначних резултата.

Контролори изборних резултата Централне изборне комисије БиХ обављају и друге активности које у складу са својим овлаштењима наложи Централна изборна комисија БиХ.

ПРИЛОЗИ

ИЗБОРНИ ЗАКОН БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ

Члан 2.13 став (1) тачка 8):

Општинска изборна комисија: обједињује резултате избора са свих бирачких мјеста у општини, посебно за сваки орган за који је вршен избор, и доставља их Централној изборној комисији БиХ.

Члан 5.27 став (1):

(1) Након што од бирачких одбора добије сву документацију и материјале за изборе, општинска изборна комисија утврђује обједињене збирне резултате гласања спроведеног на територији те општине за органе на свим нивоима власти за које су спроведени избори и о томе саставља записник, који се подноси Централној изборној комисији БиХ у року од 24 сата након затварања бирачких мјеста. Обједињени збирни резултати гласања за општину садрже исте податке према члану 5.25 овог Закона. Општинска изборна комисија задржава примјерак обједињених збирних резултата гласања и дистрибуира га другим изборним органима, у складу са прописима Централне изборне комисије БиХ.

Члан 5.30

(1) Након што Централна изборна комисија БиХ утврди и објави изборне резултате, општинска изборна комисија, овјерена политичка странка, коалиција, листа независних кандидата или независни кандидат, могу да захтијевају да Централна изборна комисија БиХ поновно броји гласачке листиће у одређеним изборним јединицама у којима су се политичка странка, коалиција, листа независних кандидата или независни кандидат кандидирали за изборе. Акредитовани посматрач може да захтијева да Централна изборна комисија БиХ поновно броји гласачке листиће на бирачком мјесту на којем је био посматрач. Овјерена политичка странка, коалиција, листа независних кандидата, независни кандидат или акредитовани посматрач могу да захтијевају од Централне изборне комисије БиХ да поновно броји гласачке листиће за гласање у одсутности, гласачке листиће којима се гласало изван Босне и Херцеговине или непотврђене-ковертиране гласачке листиће.

(2) Група од 50 или више бирача, који су гласали на истом бирачком мјесту, може да захтијева да Централна изборна комисија БиХ поновно броји гласачке листиће на бирачком мјесту на којем су гласали.

(3) Општинска изборна комисија може да захтијева да Централна изборна комисија БиХ поновно броји гласачке листиће на бирачком мјесту у њеној општини.

(4) Централна изборна комисија БиХ може да разматра захтјев за поновно бројање гласачких листића, ако су испуњени сљедећи услови: 1) да је захтјев поднесен у писаној форми и да га је потписао акредитовани посматрач, група од 50 или више бирача који су гласали на истом бирачком мјесту, независни кандидат, предсједник политичке странке, носилац листе независних кандидата или било који од предсједника политичких странака које су формирале коалицију, или општинска изборна комисија; 2) да су у захтјеву тачно наведене чињенице које оправдавају поновно бројање, укључујући чланове овог закона који нису поштовани или су прекршени; 3) да је у захтјеву наведен приближан број гласачких листића за које се вјерује да нису исправни; 4) да је у захтјеву наведено како би ова повреда закона утицала на изборне резултате и 40 5) да је захтјев поднесен Централној изборној комисији БиХ у року од три дана од дана када је Централна изборна комисија БиХ објавила изборне резултате.

(5) Централна изборна комисија БиХ може, ако јој није поднесен захтјев за поновно бројање у смислу става (1) овог члана, или ако се захтјев за поновно бројање не сматра ваљаним у смислу

става (3) овог члана, по службеној дужности наредити поновно бројање гласачких листића. (6) Централна изборна комисија БиХ наређује поновно бројање гласачких листића ако утврди да је учињена повреда овог Закона и да та повреда утиче на додјелу мандата.

Члан 5.31

Ако Централна изборна комисија БиХ нареди поновно бројање гласачких листића, тачно ће навести који ће се гласачки листићи поновно бројати, као и датуме, мјеста и поступке за поновно бројање. Кандидати политичких странака, коалиција, листи независних кандидата и независни кандидати и кандидат с листе припадника националних мањина који се појављују на гласачком листићу за који се врши поновно бројање, као и други акредитовани посматрачи, могу да буду присутни у току поновног бројања.

ПРАВИЛНИК О СПРОВОЂЕЊУ ИЗБОРА У БОСНИ И ХЕРЦЕГОВИНИ

Члан 60.

(Контролори изборних резултата)

(6) Контролор изборних резултата обавља сљедеће послове:

- обучава супервизора изборних резултата и референте за унос изборних резултата;
- врши корекције у апликацији за унос изборних резултата математичких неправилности у статистичким подацима на свим бирачким мјестима на којима нису испоштоване све прописане математичке радње и то:
  - а) врши поређење броја потписа и броја гласачких листића у гласачкој кутији те коригује у тесту тачности уколико није исправно утврђено у тесту тачности, исто тако мијења уписани број потписа уколико је бирачки одбор умјесто броја потписа навео податак броја имена на Изводу из Централног бирачког списка;
  - б) коригује збир броја неважећих неозначених и неважећих осталих гласачких листића уколико није тачно извршен;
  - ц) коригује укупан број важећих гласачких листића уколико није исправан и не представља суму свих гласова по кандидатима за већински глас или суму гласова по политичким партијама за систем пропорционалну заступљеност;
  - д) коригује збир укупног броја неважећих гласачких листића и укупног броја важећих гласачких листића уколико није исправно утврђен;
  - е) коригује у тесту тачности поређење укупног броја гласачких листића у гласачкој кутији и збира укупног броја неважећих гласачких листића и укупног броја важећих гласачких листића уколико није исправно утврђено.

ПОГЛАВЉЕ ИИ – УНОС РЕЗУЛТАТА

Члан 62.

(Први прелиминарни, незванични и некомплетни резултати избора)

(1) Изборна комисија је обавезна са зелених копија утврђене изборне резултате са свих редовних бирачких мјеста за ниво власти из члана 27. став (1) тачка а) алинеја 1) или тачка б) алинеја 1) и став (2) тачка а), б) и ц) најкасније до 22.00 часа унијети у ЈИИС апликацију. За

остале нивое власти из члана 27. став (1) тачка а) алинеја 2) или тачка б) алинеја 2) и става (2) тачка д) и е) овог Правилника, изборна комисија утврђене изборне резултате са зелених копија достављених са редовних бирачких мјеста уноси у ЈИИС апликацију интензивно до 24.00 часа.

(1) Изборна комисија изборне резултате из става (1) овог члана, од бирачког одбора, поред зелених копија може да преузме и путем слика образаца послатих путем погодне апликације, путем ишчитавања изборних резултата предсједника бирачког одбора овлаштеном лицу у сједишту изборне комисије или на други погодан начин. Уколико изборна комисија унесе изборне резултате на неки од начина прописан у овом ставу, обавезна је да када добије зелене копије са изборним резултатима, провјери унос изборних резултата.

(3) За процес из става (1) овог члана изборна комисија може да ангажује и овласти координаторе, који ће са редовних бирачких мјеста преузети зелене копије образаца са изборним резултатима и усликати оригинал образаца, те ангажује и овласти особље које ће вршити унос резултата избора о чему доноси посебно рјешење.

(4) Након завршеног поступка по процедури из става (2) овог члана, контролор изборних резултата изборне комисије врши контролу изборних резултата прописану у члану 60. овог Правилника.

(5) На основи поступка утврђеног у ставу (1) и (2), овог члана, Централна изборна комисија БиХ најкасније пет часова по затварању бирачких мјеста, у складу с чланом 5.29а Изборног закона БиХ, објављује прве непотпуне прелиминарне резултате с редовних бирачких мјеста.

(6) Изборна комисија је одговорна за тачност извјештаја које доставља Централној изборној комисији БиХ.

Члан 63.

(Други прелиминарни, незванични и некомплетни резултати избора)

Изборна комисија, по истом поступку из члана 62. овог Правилника, наставља сукцесивно уносити изборне резултате у ЈИИС апликацију са зелених копија за ниво власти из члана 29. став (1) тачка а) алинеја 3) и 4) и тачка б) алинеја 3) и 4) овог Правилника, а најкасније:

а) до 11.00 часова наредног дана од дана одржавања избора за локалне изборе,

б) до 17.00 часова наредног дана од дана одржавања избора за опште изборе.

Члан 64.

(Обједињени изборни резултати)

(1) Након што од бирачких одбора преузме сву документацију и материјале за изборе, изборна комисија утврђује обједињене изборне резултате гласања које је спроведено у тој основној изборној јединици за све нивое власти, и о томе сачињава записник који се подноси Централној изборној комисији БиХ у року од 24 сата након затварања бирачких мјеста, а најкасније до 19.00 часова, наредног дана од дана одржавања избора.

(2) Уколико изборна комисија није у могућности објединити утврђене изборне резултате, због тога што бирачки одбор није правилно извршио бројање гласачких листића, или ради одступања која указују на нерегуларности код бројања гласова, контролор изборних резултата изборне комисије врши рјешавање свих валидацијских грешака на тим бирачким мјестима најкасније 36 часова од затварања бирачких мјеста.

(3) Након што истекне рок из става (2) овог члана Централна изборна комисија БиХ на основу извјештаја Главног контролора Централне изборне комисије БиХ издаје наредбу изборној комисији о отварању џакова са гласачким материјалом и бројање гласачких листића у циљу правилног обједињавања утврђених изборних резултата на бирачким мјестима на којим бирачки одбор није правилно утврдио изборне резултате.

(4) По добијању наредбе из става (3) овог члана, изборна комисија врши припреме за бројање на начин да именује тим за отварање џакова и бројање гласачких листића који ће вршити бројање гласачких листића у циљу правилног обједињавања утврђених изборних резултата и писаним путем обавјештава акредитоване посматраче који имају право посматрати рад изборне комисије и овог тима, о мјесту и времену наведеног бројања гласачких листића. Изборна комисија организује поновно бројање гласачких листића одмах по добијању наредбе од Централне изборне комисије БиХ, водећи рачуна о обавезном присуству акредитованих посматрача.

(5) Тим за отварање џака и бројање гласачких листића врши бројање гласачких листића у складу с процедурама за бројање утврђеним у члановима 27, 28, 29. и 30. овог Правилника.

(6) За потребе овог бројања гласачких листића изборна комисија ће тиму за отварање џака и бројање гласачких листића доставити следећи сет материјала: образац Записника са отварања џака који предједник изборне комисије овјерава својим потписом и печатом изборне комисије; одговарајући образац за збирне резултате са комплетом помоћних образаца, уколико се броје гласачки листићи за ниво отворене листе; два пластична печата за заштиту џакова и један провидан пластични мањи џак.

(7) Централна изборна комисија БиХ ће, за потребе бројања гласачких листића из овог става, изборним комисијама доставити резервне количине образаца за збирне резултате за нивое за које се проводе избори, који на корицама имају наљепницу са ознаком "ПОНОВНО ОТВАРАЊЕ ЦАКА".

(8) Све резервне обрасце који не буду искоришћени, изборне комисије су обавезне вратити Централној изборној комисији БиХ са изборним материјалом.

(9) За потребе правилног обједињавања утврђених изборних резултата и бројање гласачких листића из става (3) овог члана, изборна комисија дужна је да обезбиједи адекватан простор, са обученим и сертификираним особљем и мјерама безбједности.

(10) Све измјене података изборна комисија је дужна да изложи јавно, како би биле доступне јавности.

(11) По завршеној процедури правилног обједињавања утврђених изборних резултата из става (3) овог члана, а најкасније 3 (три) дана до 19,00 часова на дан послје дана одржавања избора, изборна комисија доставља Централној изборној комисији БиХ запечаћену провидну пластичну мању врећу са оригиналним обрасцем за збирне резултате у корицама; записник о броју гласачких листића по категоријама и помоћне обрасце за други круг бројања гласачких листића по кандидатима, уколико је тим користио помоћне обрасце и записник са отварање џака из става (6) овог члана.

Bosna i Hercegovina
Federacija Bosne i Hercegovine
Tuzlanski kanton
GRAD GRAČANICA
Gradska izborna komisija

Broj: 01-04-00391/2024-13
Gračanica, 18.03.2024.god.

Na osnovu člana 2.13. Izbornog Zakona BiH, ("Službeni glasnik BiH", broj. 23/01, 7/02, 9/02, 20/02, 25/02, 4/04, 20/04, 25/05, 52/05, 65/05, 77/05, 11/06, 24/06, 32/07, 33/08, 37/08, 32/10, 18/13, 7/14, 31/16 i 41/20), člana 69. stav 2. i 4. Pravilnika o provođenju izbora u Bosni i Hercegovini ("Službeni glasnik BiH", br. 27/22), Gradska izborna komisija Gračanica, na 3. sjednici održanoj dana 18.03.2024.godine, donijela je

RJEŠENJE

o imenovanju kontrolora unosa izbornih rezultata

1. [REDACTED] imenuju se za kontrolora unosa izbornih rezultata u izbornoj jedinici 044A Gračanica, na period od 5 (pet) godina.
2. [REDACTED]
3. Zadaci i ovlaštenja kontrolora za unos izbornih rezultata utvrđeni su članom 69.stav 8. i 9. Pravilnika o provođenju izbora u Bosni i Hercegovini ("Službeni glasnik BiH", br. 27/22).

Образложење

Dana 26.02.2024. godine, Gradska izborna komisija Gračanica raspisala je javni oglas za imenovanje kontrolora unosa izbornih rezultata. Na raspisani oglas prijavilo se 2 (dva) kandidata. Nakon provedenog konkursne procedure utvrđeno je da je jedna prijava nepotpuna dok druga prijavljena osoba ispunjavaju opće i posebne uslove javnog oglasa te je i imenovan.

Obzirom da se u izbornoj jedinici Grada Gračanica formira više od 50 biračkih mjesta, te je potrebno imenovati 3(tri) kontrolora izbornih rezultata GIK je u skladu sa članom 69. stav 4. Pravilnika o provođenju izbora, odlučila imenovati kandidata [REDACTED] koji je uposlenik Gradske uprave Gračanica u Službi za upravi i društvene djelatnosti.

Na osnovu svega navedenog odlučeno je kao u dispozitivu Rješenja.

Protiv ovog Rješenja može se uložiti prigovor GIK-u Gračanica u roku od 24 sata od dana prijema istog.

Dostavljeno
1. Imenovanom xl,
2. CIK BiH Sarajevo,
3. Arhiva.

Примјер рјешења којим се именује контролор изборних резултата ОИЈ (Рјешење је донешено 2024. године, прије ступања на снагу Измјена Изборног закона БиХ)

Литература

- Изборни закон Босне и Херцеговине ("Службени гласник БиХ", бр. 23/01, 7/02, 9/02, 20/02, 25/02, 4/04, 20/04, 25/05, 52/05, 65/05, 77/05, 11/06, 24/06, 32/07, 33/08, 37/08, 32/10, 18/13, 7/14, 31/16, 41/20, 38/22, 51/22, 67/22 и 24/24)
- Правилник о спровођењу избора ("Службени гласник БиХ", број 31/24);
- ЕВРОПСКА КОМИСИЈА ЗА ДЕМОКРАТИЈУ ПУТЕМ ЗАКОНА (ВЕНЕЦИЈАНСКА КОМИСИЈА) КОДЕКС ДОБРОГ ВЛАДАЊА У ИЗБОРНИМ ПИТАЊИМА СМЈЕРНИЦЕ И ОБРАЗЛОЖЕЊЕ, усвојени на 52. сједници Венецијанске комисије (Венеција, 18–19. октобар 2002. г.), Извор: [https://www.venice.coe.int/webforms/documents/default.aspx?pdffile=CDL-AD\(2002\)023rev2-cor-bos](https://www.venice.coe.int/webforms/documents/default.aspx?pdffile=CDL-AD(2002)023rev2-cor-bos).

КРАТКА БИОГРАФИЈА АУТОРА

Др Суад Арнаутовић

Суад Арнаутовић, доктор политичких наука, у јуну 2004. године Представнички дом Парламентарне скупштине Босне и Херцеговине именован га је чланом Централне изборне комисије Босне и Херцеговине. Након истека првог седмогодишњег мандата поново је изабран на ту функцију 2011. године, а затим и у марту 2020. године по трећи пут. У периоду јануар 2008. – мај 2009. године обављао је дужност Предсједника Централне изборне комисије БиХ, а 1. априла 2022. године по други пут је изабран за предсједника Централне изборне комисије Босне и Херцеговине. На овој је дужности остао до 31.12.2023 године.

САРАДНИК НА ИЗРАДИ ПРИРУЧНИКА

Вељко Петровић

Вељко Петровић, службеник у Секретаријату Централне изборне комисије БиХ, ангажован на пословима Координатора за рад са изборним комисијама. Послове Координатора обавља од 2002. године до данас. Именован је за Контролора изборних резултата Централне изборне комисије БиХ или за члана Управе Главног центра за бројање у свим изборним циклусима до сада.

КОНТАКТ ПОДАЦИ

Адреса:

Централна изборна комисија БиХ,
Данијела Озме бр. 7
71000 Сарајево
Bosna i Hercegovina

Имејл адреса:

koordinatori@izbori.ba

Интернет страница:

www.izbori.ba

Телефон:

Централа: + 387 33 251 300

Факс: + 387 33 251 329